

TARTALOM

Előszó	V–XIII
1. A horvát kérdés az 1906. évi magyar országgyűlésen és a minisztertanácsban	
I. A magyar – horvát pénzügyi egyezmény becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat és indokolása	
1906. máj. 29. Törvényjavaslat a Magyarország és Horvát–Szlavon–Dalmátországok közt létrejött pénzügyi egyezmény becikkelyezéséről	1
II. A horvát kérdés „nemzetiségi vitája” az 1907. évi állami költségvetés „horvát tétele” tárgyalásakor	
A) 1906. nov. 23. Gr. Batthyány Tivadar felszólalása és Josipovich Géza horvát-szlavon-dalmátországi miniszter válasza az 1907. évi állami költségvetés „horvát tétele” tárgyalásakor	5
B) 1906. nov. 23. Hodža Milán és Vajda Sándor nemzetiségi képviselők felszólalása gr. Batthyány Tivadar beszédével kapcsolatban és gr. Batthyány Tivadar újabb felszólalása az 1907. évi állami költségvetés „horvát tétele” tárgyalásakor	7
2. Iratok a koalíció szerb vámháborújának kezdetéhez	
A) 1906. jún. 25. Gr. Batthyány Tivadar felszólalása a szerb kereskedelmi szerződés és a magyarországi „allddeutsch” gazdasági és politikai terjeszkedés kérdésében a közösügyi bizottság külügyi vitájában	9
B) 1906. júl. 1. Rakovszky István interpellációja a magyar delegációban gr. Goluchowski Agenor közös külügyminiszterhez a szerb vámháború tárgyában	10
C) 1906. júl. 5. Minisztertanácsi határozat a Szerbiával fennálló vám- és kereskedelmi provizórium megszüntetéséről	11
3. Adalékok a benyújtandó választójogi törvényjavaslat körüli parlamenti nyilatkozatok és a külföldi (amerikai magyar) sajtóvisszhang köréből	
A) 1906. júl. 3. Gr. Zselénszky Róbert felszólalása a főrendiház válaszfelirati vitájában a választójog kiterjesztése kérdéséről	12
B) 1906. okt. 16. Kégl Imre belügyminisztériumi min. tanácsos átírata Wekerle Sándor belügyminiszterhez a választójogi kérdéssel kapcsolatos amerikai magyar hírlapi közlemények tárgyában	13
C) 1906. nov. 10. Vajda Sándor interpellációja és Wekerle Sándor miniszterelnök válasza az „általános, titkos, egyenlő és községenkénti szavazati jog”-ról szóló törvényjavaslat benyújtása tárgyában	13
4. Az 1906. évi nemzetiségi felirati javaslat képviselőházi vitája	
A) 1906. júl. 7. Veres József beszéde a nemzetiségi képviselők felirati javaslatáról az 1906. évi képviselőházi felirati vitában	18
B) 1906. júl. 7. Bella Mátyás szlovák nemzetiségi képviselő felszólalása a felirati javaslat folytatónak tárgyalásakor	19
C) 1906. júl. 9. Brediceanu Coriolan felszólalása a román nemzetiségi politikusokkal szemben táplált feltevések tárgyában az 1906. évi felirati vitában	20
D) 1906. júl. 9. Nagy György felszólalása a nemzetiségi képviselők magatartásáról az 1906. évi képviselőházi felirati vitában	21
E) 1906. júl. 10. Br. Bánffy Dezső felszólalása és Justh Gyula, a képviselőház elnökének hozzászólása a nemzetiségi kérdésről az 1906. évi felirati vitában	22
F) 1906. júl. 10. Maniu Gyula román nemzetiségi képviselő válasza Bánffy Dezsőnek a nemzetiségi kérdésben az 1906. évi felirati vitában	23

- G) 1906. júl. 10. Wekerle Sándor miniszterelnök válasza a nemzetiségi képviselők felszólalásaira, br. Bánffy Dezső és Vlád Aurél hozzászólása a miniszterelnök válaszához az 1906. évi felirati vitában 24
5. „Bosznia–Hercegovina biztonságának” kérdése Potočnjak Ferenc horvát-szlavon politikus és az ún. bosznia-hercegovinai komité állítólagos tevékenységével kapcsolatban és a tartományok ügye a vonatkozó delegációs határozati javaslatokban
1906. júl. 18. A közös külügyminisztérium átírata Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a Potočnjak-ügyben 27
- Melléklet: 1. 1906. febr. 24. Br. Burián István közös pénzügyminiszter átírata br. Fejérváry Géza miniszterelnökhöz a bosznia-hercegovinai komité tevékenysége és horvát-szlavonországi kapcsolatai tárgyában, 1 melléklettel 28
2. 1906. jan. 16. A bosznia-hercegovinai tartományi kormányzatnak a Burián-átíratához csatolt jelentése az itteni politikai bizottság (Comité) működése és kapcsolatai tárgyában (Részlet) 29
6. Társadalmi és nemzetiségi kérdések Hodža Milán 1906. évi határozati javaslataiban és interpellációiban
- A) 1906. júl. 18. Hodža Milán szlovák nemzetiségi képviselő határozati javaslata a gyülekezési törvényjavaslat beterjesztése ügyében 31
- B) 1906. júl. 25. Hodža Milán interpellációja gr. Andrassy Gyula belügyminiszterhez a Nyitra megyei választásokon tapasztalt visszaélések tárgyában 32
7. 1906. júl. 23. Mihali Tivadar felszólalása az országgyűlési nemzetiségi pártnak az ellenzéki koalíció részéről történt korábbi elismeréséről és a korszerű ipar- és kereskedelemfejlesztés kérdéseiről a kereskedelmi tárca költségvetésének tárgyalásakor 33
8. A nemzetiségi sajtópörök körüli polémia a magyar és a hazai és külföldi (amerikai szlovák) sajtóban és közéletben Vlád Aurél és Maniu Gyula román nemzetiségi képviselők felszólalásai, illetve az 1906. évi Juriga- és Hlinka-per kapcsán
- A) 1906. júl. 24. Nyitra megye törvényhatóságának közgyűlési határozata és átírata Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a szlovák nemzetiségi sajtó működésének ellenőrzése tárgyában 35
- B) 1906. nov. 16. A „Népszava” tiltakozó cikke Juriga Nándor elítélésakor. 38
- C) 1906. dec. 3. Maniu Gyula felszólalása a házszabályok betartása és a nemzetiségi pörök tárgyában, Wekerle Sándor miniszterelnök válasza és Maniu Gyula viszontválasza ez ügyben 39
- D) 1906. dec. 3. Kálosi József, a mentelmi bizottság előadójának „sürgős jelentése” Juriga Nándor szlovák nemzetiségi képviselő mentelmi ügyében 42
- E) 1906. dec. 8. A Rovnianek-féle pittsburghi Slovenský Denník nemzetiségi napilap támadó vezércikke az 1906. évi Hlinka-pörről 42
- F) 1906. dec. 9. A szlovák nemzetiségi sajtó elsőoldali tiltakozó cikke a Juriga-ügy képviselőházi vitájának hangvétele és tendenciája ellen 44
- G) 1906. dec. 9. Hodža Milán budapesti hetilapjának bejelentése a Hlinka, Šrobár és társaik pörében hozott elmarasztaló rózsahegyí ítéletről 45
9. Iratok az 1906. szeptemberi fiumei horvát–olasz incidensek tárgyában
- A) 1906. szept. 7. Nikolić horvát-szlavon minisztériumi osztályfőnök átírata Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a Sokol-egyletek zágrábi kongresszusáról hazatérő fiumei illetőségű, illetőleg Fiumén átutazó horvátokat ért incidensek tárgyában 46
- B) 1906. szept. 8. Medaković Bogdan, a horvát-szlavon képviselők klubja elnökének távirata Wekerle Sándor miniszterelnökhöz az 1906. szept. 4-i fiumei horvát–olasz incidens tárgyában 47
- C) 1906. szept. 8. Gr. Goluchowski Agenor közös külügyminiszter távirata Wekerle Sándor magyar miniszterelnökhöz a Fiumében és Susakban élő olasz állampolgárokat ért zaklatás és károsodás ügyében érkezett olasz diplomáciai tiltakozás tárgyában 48
10. Iratok a magyarországi nemzetiségi munkásmozgalom 1906. évi eseményeinek történetéhez
- A) 1906. szept. 9. Az „Adevěrul” tudósítása a petrozsényi bányamunkások sztrájkjáról: „Katonák a sztrájkoló munkások ellen. – Négy halott és 190 Sebesült” 48
- B) 1906. nov. 10. A „Narodni Glas” beszámolója a boszniai és hercegovinál szervezett munkásság mozgalmairól 49
- C) 1906. dec. 15. Az 1906. dec. 8-ára és 9-ére Zsolnára összehívott és betiltott szlovák szociáldemokrata kongresszus határozati javaslatai 50
- D) 1906. dec. 30. Az „Adevěrul” előzetes bejelentése az 1907. januári temesvári román szociáldemokrata kongresszussal kapcsolatban 52
11. Szerb–horvát–magyar szolidaritási nyilatkozatok és képviselőházi vita az orsovai Rákóczi-gyászünnepel kapcsolatos szomszédnépi megnyilatkozásokkal kapcsolatban
- A) 1906. nov. 8. Justh Gyula, a képviselőház elnöke bemutatja a „Jadran” horvát akadémiai társaság részéről a Rákóczi-ünnep alkalmából a képviselőházhoz érkezett üdvözlötlet 53
- B) 1906. nov. 3. Kovács Ernő interpellációja és Wekerle Sándor miniszterelnök válasza „az orsovai Rákóczi-ünnep a szerb küldöttségen esett Sérelem tárgyában” 54

12. 1906. nov. 10. Magyar megyei és városi törvényhatóságok tiltakozó feliratai a hárszabály-módosításról szóló indítvánnyal szemben 57
13. 1906. nov. 26. Vajda Sándor határozati javaslata az 1868. évi nemzetiségi törvénynek belügy-miniszteri hatáskörbe tartozó intézkedései végrehajtása ügyében 58
14. A magyar közözügyi bizottság (delegáció) 1906. évi költségvetési vitája
- A) 1906. dec. 4. Gr. Aehrenthal-Lexa Alajos közös külügyminiszter 1907. évre szóló expozé-jának Romániára és Szerbiára vonatkozó részlete 58
- B) 1906. dec. 20. Laszkáry Gyula határozati javaslata és a közözügyi bizottság határozatai a magyar nyelv hadi iskolai tanítása, az ezrednyelvek megállapítása, valamint a katonai iskolákban használt tankönyvek tárgyában 59
- C) 1906. dec. 21. Sággy Gyula felszólalásának a Magyarországra kiterjedő „alldeutsch”-mozgalmakra vonatkozó részlete a külügyi költségvetés közözügyi bizottsági vitájában 60
15. Iratok az 1906–7. évi gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus és fejleményei történe-téhez
- A) 1906. dec. 8. Balla Aladár újvidéki főispán jelentése Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a szerb radikális pártnak az 1906. dec. 6–7-i gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszusi választások alkalmával aratott nagyarányú győzelméről 61
- B) 1906. dec. 24. Branković György gör. kel. szerb pátriárka felirata Wekerle Sándor miniszterelnökhöz „a gör. kel. szerb püspöki zsinat összehívása” tárgyában, 1 melléklettel 63
- Melléklet: 1907. jan. 12. Tóth János vallás- és közoktatásügyi államtitkár átírata Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a gör. kel. szerb püspöki zsinat egybehívása tárgyában 63
- G) 1907. jan. 3. Balla Aladár újvidéki főispán jelentése Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus munkájáról és az önállópártiak kongresszusi vádjairól Branković György gör. kel. szerb pátriárka ellen 64
- D) 1907. jan. 19. A karlócai gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus aznapi ülésének iecervzőkönyve 66
- E) 1907. jan. 27. Wekerle Sándor miniszterelnök felterjesztése az uralkodóhoz a gör. kel. szerb püspöki zsinat egybehívásának engedélyezése tárgyában 71
- F) 1907. márc. 25. Branković György gör. kel. szerb pátriárka felterjesztése Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a személyét érintő 1907. jan. 19-i kongresszusi határozat következtében a gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus és kongresszusi választmány kényszerű szüneteltetésével kapcsolatban előállott helyzet tárgyában 72
- G) 1907. máj. 14. Branković György gör. kel. szerb pátriárka felterjesztése Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a személyét érintő 1907. jan. 19-i nemzeti-egyházi kongresszusi határozat hatályon kívül helyezését célzó kérelem tárgyában 73
- H) 1907. nov. 9. Polit Mihály interpellációja Wekerle Sándor miniszterelnökhöz „a szerb egyházi ügyekben és a jövő patriarcha választás tárgyában” 74
- I) 1907. nov. 16. Musitzky Döme szerb nemzetiségi képviselő interpellációja és Wekerle Sándor miniszterelnök válasza a gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus határozatainak fel-terjesztése tárgyában
1. Musitzky Döme interpellációja Wekerle miniszterelnökhöz fenti ügyben 75
2. Wekerle Sándor miniszterelnök válasza Musitzky Dömének a karlócai gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus határozatai ügyében hozzá intézett interpellációjára 75
- J) 1907. dec. 21. Gr. Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter átírata Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus által hozott „Szabályzat”-tal kapcsolatban felmerült ellenőrzési kérdések tárgyában 76
16. Adalékok a kormánytámogató erdélyi szász nemzetiségi mozgalom 1906. évi mozzanataiból
- A) 1906. dec. 11. Minisztertanácsi határozat gr. Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Teutsch Frigyes nagyszebeni lelkésznek az erdélyi ág. ev. egyház püspökévé történő felterjesztéséről 78
- B) 1906. dec. 18. Thalmann Gusztáv Szeben megyei főispán átírata Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a kormánytámogató erdélyi szász sajtó (Hermannstädter Zeitung) elmaradt szubvenciójának folyósítása tárgyában 78
17. A nemzetiségi kérdés az 1907. évi közoktatásügyi költségvetés képviselőházi vitájában
- A) 1906. dec. 13. Goldis László beszéde a görögkeleti román egyház kívánalmairól és az iskolai ügy országos problémáiról a közoktatásügyi költségvetés tárgyalásakor 79
- B) 1906. dec. 15. Szabó Károly felszólalása a Bánffy-féle sovinizta nemzetiségi politika követéséről a közoktatásügyi tárca költségvetési vitájában 81
- G) 1906. dec. 18. Gr. Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter felszólalása a nemzetiségi képviselők kijelentéseivel kapcsolatban, az 1907. évi közoktatásügyi költségvetés vitájában 82
- D) 1907. jan. 11. Bella Mátyás szlovák nemzetiségi képviselő felszólalása a nemzetiségek iskolai jogai tárgyában az 1907. évi közoktatásügyi költségvetés vitájában 83

18. 1906. dec. 13. Szkicsák Ferenc szlovák nemzetiségi képviselő felszólalása és Darányi Ignác földművelésügyi miniszter válasza a „hegyvidéki akció”-val kapcsolatban a földművelésügyi költségvetés vitájában 85
19. Miniszterelnökségi iratok a századelő éveinek amerikai szlovák katolikus mozgalmairól
- A) 1906. dec. A koalíciós kormányzattal lojális magyarországi származású róm. kat. papok emlékirata Gibbons amerikai bíboroshoz az ottani állítólagos nagyszláv egyházi-politikai mozgalmak tárgyában 87
- B) 1907. jan. 2. A „Jednota” amerikai szlovák hírlap vezércikke a Várlaky – Kossalko akcióról és a Gibbons amerikai róm. kat. bíborosnak átnyújtott emlékiratról 90
- C) 1907. febr. 28. Br. Hengelmüller László washingtoni osztrák–magyar nagykövet jelentése br. Aehrenthal-Lexa Alajos közös külügyminiszterhez a wilkes-barre-i szlovák kat. egyházi–nemzetiségi kongresszus állásfoglalásával kapcsolatban ottani magyar és szlovák egyházi személyeknek Gibbons róm. kat. bíboroshoz intézett emlékiratáról és annak az amerikai szlovák nemzetiségi sajtóban észlelt fogadtatásáról 91
20. Nemzetiségi és magyar függetlenségi felszólalások a hazai nemzetiségi kérdés rendezése feltételeiről az 1907. évre szóló költségvetési felhatalmazási vitában
- A) 1906. dec. 17. Hodža Milán felszólalása a kiegyezést követő évtizedek kormányainak fejlődésellenes földbirtok- és nemzetiségi politikájáról az „1907. év két első hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló törvényjavaslat” (költségvetési felhatalmazási vagy indemnity-vita) tárgyalásakor 92
- B) 1906. dec. 17. Kovács Ernő felszólalása és Vajda Sándor hozzászólása Hodža Milán beszédével kapcsolatban az 1907. év első két hónapjára szóló költségvetési felhatalmazási vitában 97
- Melléklet: [1906 végén] Részletek Karel Kramárnak a csehországi politikai helyzetet elemző tanulmányából 98
21. Iratrár. az 1907. évi csernovai sortűz történetéhez
- I. Előzmények
- Szlovák tárgyú és vonatkozású miniszteri iratok, interpellációk, népgyűlési betiltások és sajtótételek a csernovai sortűz előtti szakaszon
- A) 1907. febr. 11. A Földművelésügyi Minisztérium átirata gr. Andrássy Gyula belügyminiszterhez a („hazafias”) Magyarországi tót közművelődési társulat részére államsegély engedélyezése tárgyában, 1 melléklettel 100
- Melléklet: 1907. jún. 14.–júl. 25. Turóc vármegye főispánjának átirata a belügyminiszterhez a felosztott Szláv Matica alapjának tulajdonát képező részvények hozamának átutalásáról és a belügyminisztérium rendelete az összeg elhelyezéséről 101
- B) 1907. febr. 16. Szmrecsányi György felszólalása és interpellációja és Günther Antal igazságügyminiszter válasza a szlovák nemzetiségi sajtó (Slovenský Týždenník) „izgatásai” és „a külföldi izgató nyomdatermékek terjesztése” tárgyában 102
- C) 1907. márc. 9. Hodža Milán interpellációja gr. Andrássy Gyula belügyminiszterhez „a felfüggesztett szakszervezetek tárgyában” 103
- D) 1907. márc. 9. Szmrecsányi György interpellációja a trencsényi Pruzsina és Mojthín községek lakosai ellen kiírt bírói árverésekről az igazságügy- és földművelésügyi miniszterhez, valamint Günther Antal igazságügy- és Darányi Ignác földművelésügyi miniszter válasza az interpelláció tárgyában 104
- E) 1907. máj. 25. Gr. Andrássy Gyula belügyminiszter válasza Hodža Milánnak „a Nyitra megyei képviselőválasztási névjegyzékek tárgyában” előterjesztett interpellációjára 106
- F) A szlovák nemzetiségi sajtó tudósításai az 1907. szept. 17-ére bejelentett rózsahegyi szlovák politikai népgyűlés hatósági betiltásáról és a szlovák néppárt hetilapjának (Národný Hlásnik) sajtópöréről
1. 1907. Szept. 12. Tudósítás az 1907. szeptember 17-i rózsahegyi népgyűlés betiltásáról 107
2. 1907. okt. 15. Beszámoló a Szlovák néppárt turócszentmártoni hetilapjának a budapesti törvényszék mint sajtóbírótság előtt lefolyt nemzetiségi sajtópöréről 108
- II. Björnson-vonatkozások a magyarországi, kivált a szlovák nemzetiségi kérdéssel kapcsolatban
- G) 1907. szept. 17. Björnstjerne Björnson válaszelevele az „A Hír” fővárosi független balpárti hírlap szerkesztőjének a nemzetiségi kérdésben hozzá intézett levelére . 110
- H) 1907. szept. 26. A szlovák nemzetiségi sajtó vezércikke Björnsonnak az „A Hír” budapesti politikai napilap szerkesztőjéhez intézett válaszeleveléről 111
- I) 1907. okt. 1. és 3. Björnstjerne Björnson cikke a müncheni „März” politikai folyóiratban a nemzetiségi elnyomás európai és magyar kormányzati formája ellen: A béke és a béke barátai 112
- J) 1907. okt. 20. Björnstjerne Björnson Apponyi személyével és nemzetiségi politikájával foglalkozó, a bécsi „Neue Freie Presse”-ben közölt hírlapi nyílt levele 115
- K) 1907. okt. 26. Mocsáry Lajos levele Kmeť András Szlovák kultúrpolitikushoz, a Szlovák Muzeum Egylet elnökéhez Björnson nemzetiségpolitikai nézeteiről 116

III. A csernovai sortűz egykorú visszhangjának irataiból	
L) 1907. okt. 30. Hodža Milán szlovák nemzetiségi és Beniczky Ödön rózsashegyi, koalíciós kormányzati képviselő interpellációja, gr. Andrássy Gyula belügy- és Günther Antal igazságügy-miniszter válasza a csernovai sortűz magyar képviselőházi vitájában	117
M) 1907. okt. 30. T. G. Masaryk felszólalása az osztrák képviselőház „kiegyezési” vitájában a szlovákok helyzetéről a magyar kormány magyarosítási politikájának tükrében	121
N) 1907. okt. 30. Huszonhat cseh képviselő interpellációja az osztrák képviselőházban br. Beck Miksa miniszterelnökhöz a csernovai „véres események” tárgyában	122
O) [1907. okt. 31.] Miniszterelnökségi átirat-fogalmazvány br. Beck Miksa osztrák miniszterelnökhöz a csernovai ügyben, 1 melléklettel	123
Melléklet: [1907. okt. 31.] A br. Beck Miksa osztrák miniszterelnöknek szóló miniszterelnökségi átirat-fogalmazványhoz csatolt megjegyzések a csernovai események lefolyásáról	124
P) 1907. nov. 2. Vajanský cikke a „csernovai ügy” tanulságairól a „Pester Lloyd” cikke kapcsán	125
Q) 1907. nov. 2. Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter átirata gr. Andrássy Gyula belügyminiszterhez a „csernovai fegyverhasználatról” kapott csendőrségi jelentés megküldése tárgyában, 1 melléklettel	126
Melléklet: [1907. nov. 2.] „A magyar korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője” jelentése a csendőrség részéről 1907. október 27-én Csernován történt „fegyverhasználat” tárgyában (Részlet)	126
R) 1907. nov. 3. Gyárfás Elemér cikke az erdélyi sajtóban az 1907. évi csernovai sortűzről	128
S) 1907. nov. 6. Br. Beck Miksa osztrák miniszterelnök átirata Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a csemovai ügyben	129
SZ) 1907. dec. 9. A Bécsben tanuló nemzetiségi egyetemi hallgatók tiltakozó felirata a magyar kormányhoz és az országgyűléshez a kormányzat nemzetiségellenes intézkedései tárgyában	130
T) 1907. dec. 11. Soukup František birodalmi gyűlési képviselő felszólalása az osztrák képviselőház „kiegyezési” vitájában a magyar kormányzat nemzetiségi politikájáról és a csernovai „vérfürdőről”	131
U) 1907. dec. 12. Br. Beck Miksa osztrák miniszterelnök válasza az osztrák képviselőházban Soukup birodalmi gyűlési képviselőnek a csernovai ügyben elhangzott felszólalására	135
V) 1907. dec. 16. Br. Beck Miksa osztrák miniszterelnök válaszlevele Wekerle Sándor magyar miniszterelnökhöz a csernovai ügyel kapcsolatban az osztrák képviselőházban elhangzott magyarelles kitételek visszautasítása tárgyában	135
Z) 1907. dec. 19. Br. Beck Miksa osztrák miniszterelnök újabb levele Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a Soukup-féle felszólalás következményeiről és az osztrák kormány álláspontjáról	136
22. Iratok az 1907:XXVII. tc. („lex Apponyi”) történetéhez	
A) 1907. márc. 4. Az erdélyrészi szász evangélikus konzisztórium felirata Wekerle Sándor miniszterelnökhöz az Apponyi-féle népiskolai törvényjavaslat tárgyában	137
B) 1907. márc. 8. A gyulafehérvári és fogarasi gör. kat. román érseki egyháztartomány körvénye a nem állami elemi népiskolák jogviszonyairól és a községi és felekezeti néptanítók járandóságairól szóló törvényjavaslat ellen	141
C) 1907. ápr. 4. Polit Mihály és nemzetiségi képviselőtársai határozati javaslata a nem állami elemi népiskolák jogviszonyairól és a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól szóló törvényjavaslat (későbbi 1907:XXVII. tc. „lex Apponyi”) tárgyalásakor	144
D) 1907. ápr. 4. Molnár János beszéde a nem állami elemi népiskolák jogviszonyairól és a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól szóló törvényjavaslat tárgyalásakor ó	145
E) 1907. ápr. 4. Gr. Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter válasza Molnár János felszólalására és Molnár János viszontválasza a nem állami népiskolák jogviszonyairól és a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól szóló törvényjavaslat általános vitájában	147
F) 1907. ápr. 5. Goldis László felszólalása és határozati javaslata a nem állami népiskolák jogviszonyairól és a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól szóló törvényjavaslat általános vitájában	148
O) 1907. ápr. 8. Vajda Sándor és nemzetiségi képviselőtársai határozati javaslata „a nem állami elemi népiskolák jogviszonyairól” stb. törvényjavaslat (későbbi „lex Apponyi”) tárgyalásakor	149
H) 1907. ápr. 9. Pop Cs. István felszólalása a nem állami népiskolák jogviszonyairól és a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól szóló törvényjavaslat általános vitájában	149
I) 1907. ápr. 15. Polit Mihály zárszó címén elhangzott felszólalása a nem állami népiskolák jogviszonyairól és a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól szóló törvényjavaslat általános vitájában	151
J) 1907. apr. 16. A képviselőházi többség elutasító határozata „a nem állami elemi népiskolák jogviszonyairól” stb. szóló törvényjavaslatra (a későbbi „lex Apponyi”) vonatkozólag benyújtott kérvények tárgyalásakor	154
K) 1907. jún. 2. 1907 :XXVII. tc. a nem állami elemi népiskolák jogviszonyairól és a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól	155

23. Iratok a Magyarországi Német Néppárt és a „magyarországi német ajkú szociáldemokraták” 1907. évi programjával kapcsolatban
- A) 1907. márc. 15. A Magyarországi Német Néppárt programja 164
- B) 1907. márc. 15. A Magyarországi Német Néppárt tiltakozása a pángermán izgatás vádja ellen 167
- G) 1907. márc. 22. Rübén Siegfried felhívása a Magyarországi Német Néppártba való belépésre 168
- D) A „magyarországi német ajkú szociáldemokraták” 1907. évi budapesti I. országos kongresszusának előzményei és lefolyása
1. 1907. ápr. 1. Beszámoló a budapesti XIV. szociáldemokrata kongresszus német nemzeti-ségű küldöttei itteni külön értekezletéről 168
2. 1907. jún. 29–30. A „magyarországi német ajkú szociáldemokraták” 1907. évi budapesti országos kongresszusa 170
- Melléklet: 1907. jún. 29. A „magyarországi német ajkú szociáldemokraták” szervezeti szabályzata 170
- E) 1907. ápr. 6. Vajda Sándor felszólalása és interpellációja a Magyarországi Német Néppárt (Ungarländische Deutsche Volkspartei) programja és betiltott népgyűlései tárgyában 172
24. 1907. márc. 20. Miniszterelnökségi átirat-fogalmazvány a Hlinka András 1906. évi ügyével kapcsolatos amerikai szlovák rokonszenv-tüntetés és az akcióval összefüggő közös külügyminiszteri átirat tárgyában 175
25. 1907. ápr. 13. A képviselőház naplóbíró bizottsága jelentése Vajda Sándor nemzetiségi képviselőnek a gyorsírói jegyzetekkel kapcsolatos illetéktelen korrigálása tárgyában és Mihali Tivadar ez ügybe benyújtott indítványa 177
26. Scotus Viator (R.W. Seton-Watson) és Otto Bauer 1907. évi nézetei Ausztria–Magyarország jövőjéről, illetve a nemzetiségi kérdés és a szociáldemokrácia viszonyáról
- A) 1907. ápr. 23. Részletek R.W. Seton-Watson „Ausztria–Magyarország jövője és a nagyhatalmak álláspontja” című tanulmányából, 1 melléklettel 178
- Melléklet: 1907. szept. Carl Brockhausen bécsi tanár előszava R.W. Seton-Watsonnak Ausztria–Magyarország jövője és a nagyhatalmak álláspontjáról szóló röpirata német nyelvű kiadásához 183
- B) 1907. máj. 24. Otto Bauer előszava „A nemzetiségi kérdés és a szociáldemokrácia” című munkája első kiadásához 184
27. Iratok a vasúti szolgálati rendtartásról szóló törvény (1907:XLIX. tc., „horvát vasúti pragmatika”) történetéhez
- A) [1907. máj. 15.] Miniszterelnökségi fogalmazvány a horvát bának a vasúti tisztviselők szolgálati pragmatikájáról szóló törvényjavaslatra vonatkozólag a kereskedelmi miniszterhez intézett átiratával kapcsolatban 185
- B) 1907. jún. 7. Babics Gyalszki (Babić-Djalski) Ljuba és Grahovac Mirko horvát-szlavon képviselők felszólalása a vasúti szolgálati rendtartásról (vasúti pragmatika) szóló törvényjavaslat általános vitájában 186
- O) 1907. jún. 15. Modrusán Gusztáv horvát-szlavon képviselőnek a horvát-szlavon képviselők nevében benyújtott határozati javaslata a vasúti szolgálati rendtartásról (horvát vasúti pragmatika) szóló törvényjavaslat visszavonása ügyében és Supilo Ferenc felszólalása e tárgyban a javaslat általános vitájában 189
- D) 1907. jún. 17. Wekerle Sándor miniszterelnök felszólalása a vasúti szolgálati rendtartásról (horvát vasúti pragmatika) szóló törvényjavaslat általános tárgyalásakor 190
- E) 1907. jún. 28. Horvát-szlavon képviselők indítványai a vasúti pragmatika törvényjavaslat tárgyalásakor, 1 melléklettel 190
- Melléklet: 1907. júl. 1. Horvát-szlavon képviselők további indítványai a vasúti pragmatika törvényjavaslat tárgyalásakor 191
- F) 1907. aug. 16. 1907:XLIX. törvénycikk a vasúti szolgálati rendtartásról 193
28. 1907. júl. 6. Hodža Milán indítványa az általános, egyenlő, titkos és községenkénti választói jog tárgyában 193
29. 1907. júl. 9. Wodianer Rezső bukaresti osztrák – magyar főkonzul levele gr. Szapáry Lőrinc követségi tanácsos, ügyvivőhöz az ottani magyar iskolaügy tárgyában, mellékletekkel 194
- Melléklet: 1907. júl. 1. Kimutatás a romániai ref. egyházmegye magyar tannyelvű elemi iskoláiba beiratkozott növendékek számáról, tanulmányi eredményéről, felekezeti és társadalmi megoszlásukról stb. – A romániai magyar tanítási nyelvű román kat. felekezeti iskolák összesített kimutatása 195
30. 1907. szept. 26. Rakovszky István, az állami számvevőszék elnökének átirata Wekerle Sándor miniszterelnökhöz „a kivándorlási alap és a külföldi alap kezelése ügyében” 200
31. 1907. nov. 9. Pribičević Szevetozár horvát-szlavon (horvátországi szerb nemzetiségi) képviselő interpellációja Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a bosznia-hercegovinai állítólagos alkotmányellenes

intézkedések tárgyában és gr. Batthyány Tivadarnak az interpellációval kapcsolatban „személyes megtámadtatás” címén elhangzott felszólalása	202
32. 1907. nov. 25. Firczák Gyula munkácsi gör. kat. püspök átirata Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a nagyglucskai „skizma-mozgalom elleni akció” tárgyában	204
33. 1908. jan. 17. Mocsáry Lajos hírlapi cáfolata a néki tulajdonított föderalista feltevésekkel kapcsolatban	205
34. 1908. febr. 18. Ferenc Ferdinánd trónörökös magánlevele Conrad von Hötzendorf altábornagynak, a monarchia vezérkari főnökéhez, a hadsereg hátrányos helyzetéről, a kormányok tagjainak bírálatával	205
Melléklet: Iratok Hodža Milán Ferenc Ferdinánd katonai irodájához intézett levél-jelentéseiből és feljegyzéseiből 1907–1911	
1. [1907.dec. 8.] Hodža Milán levele Alexander Brosch von Aarenau őrnagyhoz, a trónörökös katonai irodája vezetőjéhez a horvát nemzetiségi kérdés megítélése tárgyában	207
2. 1907. dec. 12. Hodža Milán levele Alexander Brosch von Aarenau őrnagyhoz, és ennek mellékleteként Stjepan Zagorac horvát jogpárti képviselővel közösen fogalmazott emlékirata a horvát kérdéstről	208
Melléklet: 1907. dec. 12. Stjepan Zagorac horvát jogpárti képviselő és Hodža Milán közös emlékirata a trónörökös katonai irodája részére a Jogpárt programjáról és a horvát kérdés egykorú helyzetéről	209
3. 1908. jan. 6. Hodža Milán levél-jelentése Alexander Brosch von Aarenau őrnagyhoz Vasile Lucaciú román nemzetiségi politikus közéleti szereplésének értékelése tárgyában	211
4. 1908. márc. 7. Hodža Milán beszámolója Alexander Brosch von Aarenau őrnagy részére a magyar koalíció vezető politikusi tevékenységéről, különös tekintettel az Andrássy-féle plurális választói törvényjavaslatra s az ezzel összefüggő nemzetiségpolitikai mozzanatokra	212
5. 1908. márc. 11. Hodža Milán levél-jelentése Alexander Brosch von Aarenau őrnagyhoz Kristóffy József képviselőházi beszéde fogadtatásáról és a csernovai sortűz ügyében hozott ítélettel kapcsolatban készített saját elaborátumáról	213
6. 1908. márc. 21. Hodža Milán levél-jelentése Alexander Brosch von Aarenau őrnagyhoz a kor vezető horvát nemzetiségi politikusai, Stjepan Zagorac és Franjo Supilo tevékenységéről	214
7. 1908. nov. 2. Hodža Milán előzetes tudósítása Alexander Brosch von Aarenau őrnagyhoz a koalíciós kormánynak a horvát tárgyalások újrafelvételével kapcsolatos állásfoglalásáról	215
8. 1909. jan. 6. Hodža Milán levél-jelentése Alexander Brosch von Aarenau őrnagyhoz, a trónörökös katonai irodája vezetőjéhez R.W. Seton-Watson „Racial problems in Hungary” című könyvről és az angol publicista ekkori bécsi tartózkodásáról	215
9. 1909. ápr. 23. Hodža Milán levele Alexander Brosch von Aarenau őrnagyhoz, a mellékletben Diner-Dénes József szociáldemokrata közíró és szerkesztő hozzá intézett helyzetjelentésével	216
Melléklet: 1909. ápr. 22. Diner-Dénes József levele és politikai helyzetjelentése Hodža Milánhoz	216
10. [1909. jún. 1] Hodža Milán teljes névvel aláírt levele Alexander Brosch von Aarenau őrnagyhoz, a magyar belpolitikai helyzet újabb fejleményeiről és a Hlinka-ügyről	217
11. 1910. febr. 17. Hodža Milán levél-jelentése Freiherr von Bardolff alezredeshez, a munkapárt végrehajtóbizottságában folyó tárgyalásokról és a Hlinka-ügyben indított közbenjárásáról	219
12. [1910. ápr. végén?] Hodža Milán levele Freiherr von Bardolff alezredeshez az 1910. évi választási előkészületekről, a szlovák nemzetiségi mozgalom ezzel kapcsolatos problémáiról és Kristóffy József képviselőjelöltsége kérdéséről	219
13. 1910. jún. 16. Hodža Milán levél-jelentése Freiherr von Bardolff alezredeshez az 1910. jún. 15-i minisztertanács lefolyásáról	221
14. 1911. szept. [?] 25. Hodža Milán és Maniu Gyula bizalmas feljegyzése Ferenc Ferdinánd trónörököshöz	222
35. 1908. febr. 23. A függetlenségi sajtó tiltakozó cikke a nemzetiségi sajtópörök ügyében	225
36. 1908. márc. 11. A horvát-szerb koalíció kiáltványa a Háromegegy Királyság szerb és horvát néphez	229
37. 1908. márc. 13. Hodža Milán szlovák nemzetiségi képviselő beszéde és határozati javaslata a házszabályok módosításáról szóló indítvány tárgyalásakor	232
38. 1908. márc. 28. Cristea Miron nagyszebeni gör. kel. román érseki tanácsos és Bunea Augustin balázsfalvi gör. kat. román kanonok titkos tárgyalása Ferenc Ferdinánd trónörökössel a magyarországi románok helyzetéről	234
39. Iratok a Pozsony megyei népnevelési bizottság által szerkesztett szlovák nyelvű naptár támogatása tárgyában	
A) 1908. ápr. 11. Pozsony vármegye alispánjának körirata a megyei népnevelésügyi bizottság által az 1909. évre szerkesztett szlovák nyelvű naptár (Vlastenecky obrázkový kalendár) gazdasági szervezésének támogatása ügyében	239

- B) 1908. ápr. 11. Pozsony megye alispánjának utasítása a megyei rendőrhatalóságokhoz a vármegyei népnevelésügyi bizottság által az 1909. évre szerkesztett szlovák nyelvű naptár hirdetés-gyűjtő akciója érdekében 240
40. Az 1908. évi „soproni nyelvhasználat iránti rendelet” képviselőházi vitája
- A) 1908. ápr. 29. Br. Bánffy Dezső felszólalása és interpellációja a „soproni nyelvhasználat iránti rendelet” („Soproni ügy”) ellen, valamint Bozóky Árpád függetlenségi képviselő felszólalása és interpellációja ugyancsak gr. Andrássy Gyula belügyminiszterhez „az 1868. évi nemzetiségi törvény eltörlése iránt” 240
- B) 1908. máj. 6. Gr. Andrássy Gyula belügyminiszter válasza br. Bánffy Dezső interpellációjára, Bánffy Dezső felszólalása és Andrássy Gyula viszontválasza a „soproni nyelvrendelet tárgyában” 242
41. Zmejanović Gábor verseci püspök pátriárkái megerősítésének elutasítása és Bogdanović Lucián budai püspök pátriárkává történő megválasztásának ügye
- A) 1908. aug. 3. Minisztertanácsi határozat Zmejanović Gábor pátriárkái megerősítésének elutasítása és a gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus újabb választás céljából való összehívása tárgyában 244
- B) 1908. szept. 30. Wekerle Sándor miniszterelnök előterjesztése a minisztertanácsban Bogdanović Lucián gör. kel. szerb pátriárka megválasztásának uralkodói megerősítése tárgyában 245
42. 1908. szept. 28. Vlád Aurél román nemzetiségi képviselő felszólalása és interpellációja gr. Andrássy Gyula belügyminiszterhez „a választói jog pluralitása tárgyában”, valamint Andrássy Gyula belügyminiszter válasza és Vlád Aurél viszontválasza ez ügyben 245
43. Iratok az 1908. évi annexió nemzetiségi vonatkozásai köréből
- A) 1908. okt. 3. Gr. Andrássy Gyula belügyminiszter minisztertanácsi nyilatkozata és a minisztertanács határozata Bosznia és Hercegovina annexiója ügyében 247
- B) 1908. okt. 20. Br. Burián István közös pénzügyminiszter beszéde az annektált tartományok politikai-közigazgatási helyzete tárgyában a magyar delegáció egyesült négyes bizottságában 249
- C) 1908. okt. 28. Günther Antal igazságügyminiszter bizalmas körrendelete a főügyészek számára a szerbiai és montenegrói állítólagos monarchiaellenes mozgalmak belföldi visszhangjának és kísérő jelenségeinek hatósági üldözése tárgyában 250
- D) 1908. nov. 11. Wekerle Sándor miniszterelnök bejelentése a Bosznia és Hercegovina annexiójáról szóló törvényjavaslat képviselőházi benyújtásakor 251
- E) 1908. nov. 11. Rakovszky Béla néppárti képviselő felszólalása és interpellációja Wekerle Sándor miniszterelnökhöz az „annexió nyomán előállott külügyi helyzetről”, valamint Szerbia várható magatartása tárgyában és Wekerle Sándor miniszterelnök válasza az interpellációra 251
44. 1908. okt. 26. R.W. Seton-Watson (Scotus Viator) „Önigazolásul” című bevezetőjéből a szlovák kérdéssel foglalkozó „Nemzetiségi (faji) problémák Magyarországon” c. könyvében 253
45. 1908. nov. 28. Maniu Gyula román nemzetiségi képviselő beszéde gr. Andrássy Gyula belügyminiszter és a koalíciós kormányzat haladás- és nemzetiségellenes szerepéről és Andrássy beszéde Maniu felszólalásával kapcsolatban az 1909. évi belügyi költségvetés tárgyalásakor 255
46. 1908. dec. 5. A képviselőház többségének elutasító döntése Pop Cs. István román nemzetiségi képviselőnek a magyarországi nemzetiségek színházügye állami támogatását célzó határozati javaslata ügyében 257
47. Iratok az 1909. évi ún. zágrábi szerb felségámulási és az ugyanez évi Friedjung-per történetéhez
- A) [1909. jan.] Petrović Dusán röpirata a zágrábi pörről (A „nagyszerb összeesküvés” politikai háttere), 4 melléklettel 258
- Mellékletek:
1. [1907. végén] Részlet Pribičević Milánnak a délszlávok (szerbek, horvátok és szlovének) felszabadítását célzó ideiglenes szervezet „Statutum” című tervezetéből 260
2. [1909. jún. elején] T. G. Masaryk birodalmi gyűlési cseh képviselőnek a zágrábi per és az annexió tárgyában elhangzott osztrák képviselőházi felszólalásait tartalmazó röpirata előszava 262
3. 1911. jan. 31. Mandl Lipót bécsi publicista vitairata T. G. Masaryk röpirata és beszédei ellen a zágrábi pör, az annexió és a monarchiának Szerbiához való viszonya tárgyában 263
4. [1911. júl. 20.] R.W. Seton-Watson (Scotus Viator) a zágrábi pörről és indítékairól „A délszláv kérdés és a Habsburg monarchia” című könyvében (Részlet) 265
- B) 1909. jan. 20. Polit Mihály szerb nemzetiségi képviselő felszólalása és interpellációja Wekerle Sándor miniszterelnökhöz „Horvátországban a szerbek ellen indított felségámulási perek tárgyában” 266
- C) 1909. jan. 27. Wekerle Sándor miniszterelnök válasza Polit Mihálynak „Horvátországban a szerbek ellen indított felségámulási perek tárgyában” hozzá intézett interpellációjára és Polit Mihály viszontválasza ez ügyben 268

D) 1909. febr. 24. Popović Dusán horvát-szlavon képviselő újabb interpellációja Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a zágrábi „felségárlási pör” tárgyában	272
E) 1909. márc. 24. Surmin György horvát-szlavon képviselő interpellációja Wekerle Sándor miniszterelnökhöz „Horvátországban az alkotmányellenes rezsim fenntartásának okai felől”	275
F) 1909. jún. 7. Az újvidéki szerb népgyűlés határozati javaslata a zágrábi pör ellen	276
G) 1909. júl. 10. Mocsáry Lajos válasza a „Le Courier Européen” című folyóiratban Magyarországot ért vádakra: „A zágrábi pör és a magyarok”, 1 melléklettel	277
Melléklet: 1909. okt. 25. A „Le Courier Européen” glosszája a zágrábi pörben hozott ítélet után kialakult helyzetről	279
H) 1909. júl. 12. Supilo Ferenc bizalmatlansági bejelentése a horvát országgyűlés által a magyar országgyűlésre kiküldött horvát-szlavon képviselők nevében az új Wekerle-kormányval Szemben, annak horvátországi politikája és „a szerbek ellen folyó pör” („zágrábi szerb felségárlási pör”) következtében	280
I) 1909. okt. 6. A szabadelvű ellenzék sajtójának tudósítása a zágrábi pörben hozott 1909. okt. 5-i ítéletről	282
J) 1909. okt. 6. A „Népszava” vezércikke a „zágrábi felségárlási pör”-ben hozott ítéletről	283
K) 1909. okt. 7. A szerb radikális sajtó vezércikke: „Döntés a nagy hazaárlási per”-ben”	285
L) 1909. okt. 8. A koalíciós kormányzat félhivatalosának vezércikke a zágrábi ítélet után	286
M) 1909. dec. 16. Az újvidéki „Zastava” cikke a Friedjung-perben hozott ítéletről	288
N) 1909. dec. 18. Bozóky Árpád függetlenségi ellenzéki képviselő felszólalása és interpellációja Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a zágrábi per és Friedjung magyarellenes könyve és Sajtónyilatkozata, valamint Zagorác István horvát-szlavon képviselőnek a perben tett kijelentései tárgyában	290
48. 1909. jan. 3. Minisztertanácsi határozat a Romániával kötendő kereskedelmi szerződés feltételeiről	291
49. 1909. jan. 9. Wekerle Sándor miniszterelnök előterjesztése a minisztertanácsban a Szerbiával való kereskedelmi szerződés felbontása tárgyában, 2 melléklettel	293
Mellékletek:	
1. 1909. márc. 18. Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter átírata Günther Antal igazságügyminiszterhez „a Szerbiával szemben a gazdasági kérdésekre nézve elfoglalt álláspont tárgyában készített Emlékirat” megküldéséről, melléklettel	293
2. 1909. márc. 15. Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter emlékirata „Szerbiához való kereskedelempolitikai viszonyunk tárgyában”	294
50. Iratok a koalíciós baloldali nemzetiségpolitikai szemlélete megoszlásáról a koalíciós kormányzat összeomlása szakaszán	
A) 1909. febr. 6. A magyarországi román gör. kat. egyház félhivatalosának vezércikke a nemzetiségi közeledés lehetőségeiről a Justh Gyula kezdeményezte 1909. eleji magyar – nemzetiségi közeledési akció alkalmából	296
B) 1909. febr. 17. Gr. Batthyány Tivadar felszólalása a függetlenségi és 48-as párt nevében és támadása Maniu Gyula és az országgyűlési nemzetiségi párt ellen az újoncjavaslatok tárgyalásakor	297
51. 1909. febr. 20. Miniszterelnökségi bizalmas körirat – hivatali úton – az ország főügyészeihez szerbiai egyletek állítólagos merénylet-terveiről a monarchia különböző katonai és más kincstári objektumai ellen	299
52. 1909. márc. 7. A Pesti Lloyd Társulat 1909. márc. 7-én tartott budapesti értekezlete a Balkán-szerződések tárgyában	
A) A Pesti Lloyd Társulat főtítkára, Engel Aurél előadói beszámolója	300
B) Szende Pál, az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés főtítkára felszólalása	301
53. Az 1909. évi „kongrua-javaslat” képviselőházi vitája	
A) 1909. márc. 23. Lukács László (Vasile Lucaciu) román nemzetiségi képviselő felszólalása a lelkészi jövedelem kiegészítéséről szóló 1898:XIV. tc. módosítását célzó törvényjavaslat („kongrua-javaslat”) képviselőházi általános vitájában	302
B) 1909. márc. 26. Gr. Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter válasza Lukács László (Vasile Lucaciu) határozati javaslatára a lelkészi jövedelem kiegészítéséről szóló 1898:XIV. tc. módosítását célzó törvényjavaslat („kongrua-javaslat”) képviselőházi általános vitájában	304
54. Iratok Scotus Viator (R.W. Seton-Watson) magyarországi fogadtatásának 1909. évi irodalmából	
A) [1909. júl.] Részlet Jászi Oszkár bírálatából Scotus Viator (R. W. Seton-Watson) „Racial problems in Hungary” című munkájáról	305
B) 1909. júl. 28. Justh Ferenc, Turóc vármegye főispánja jelentése gr. Andrássy Gyula belügyminiszterhez Scotus Viator (R. W. Seton-Watson) 1909. júl. 14–15-i turócszentmártoni látogatásával kapcsolatban, 2 melléklettel .	306
Mellékletek: 1. 1909. júl. 16. Belügyminiszteri átirat-fogalmazvány Justh Ferenc, Turóc megye főispánjához a „Národnie Noviny” szlovák nemzetiség hírlapban R.W. Seton-Watson turóc-	

szentmártoni fogadtatásáról megjelent közleményről készült lapkivonattal kapcsolatban kért részletes jelentés tárgyában	307
2. 1909. júl. 28. Újhelyi Attila turócszentmárton – blatnicai főszolgabíró jelentése R.W. Seton-Watson turócszentmártoni látogatásáról	308
55. A magyar munkássajtó közleményei a koalíciós korszak befejező szakaszán a nemzetiségi kérdéstről	
A) 1909. júl. 2. A „Népszava” közleménye a román orvosoknak a budapesti nemzetközi orvoskongresszusról való távolmaradásukat bejelentő emlékiratáról	309
B) 1909. júl. 14. A „Népszava” közleménye Popovici C. Aurél „Die Vereinigten Staaten von Gross-Österreich” című könyvéről és Ferenc Ferdinánd nemzetiségi kapcsolatairól: „A trónörökös és a nemzetiségi politika”, 1 melléklettel	310
Melléklet: [1906 tavaszán] Popovici C. Aurél „Die Vereinigten Staaten von Gross-Österreich” című könyvének utószava	311
C) 1909. aug. 24. A „Népszava” cikke: A román újságírók memorandumja	313
D) 1909. aug. 28. A magyar munkássajtó újabb közleménye: „A román egyház és a kormány közti konfliktus kiélesítése”	313
56. 1909. szept. 28. Mihali Tivadar román nemzetiségi képviselő nyilatkozata a Wekerle-kormány lemondásakor a kormányválság okairól és az általános, titkos és egyenlő választói jog megvalósítása követeléséről	314
57. 1909. okt. 4. Minisztertanácsi határozat „a Bosznia–Hercegovinának engedélyezendő alkotmányos intézmények” tárgyában	315
58. 1909. okt. 15. A „Népszava” cikke: A szerb radikálisok kilépésének előzményeiről [a nemzetiségi klubból]	315
59. 1909. dec. 1. Gr. Andrássy Gyula belügyminiszter bejelentése a minisztertanácsnak Nicolae Iorga „Les Hongrois et la nationalité roumaine en 1909” című művétől a magyarországi postai szállítás jogának megvonásáról	316
60. 1910. jan. 23. A szerb radikális sajtó Supilo Ferencnek a koalíció elleni fellépéséről	317
61. A Khuen-Héderváry kormány programnyilatkozatának nemzetiségi vonatkozásai	
A) 1910. jan. 24. Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök bemutatkozó beszéde és programnyilatkozatának a kormányzati teendőkre, valamint a horvát ügyek és a nemzetiségi kérdés rendezésére vonatkozó részletei	318
B) 1910. jan. 25. Gr. Andrássy Gyula és képviselőtársai, valamint Mihali Tivadar román nemzetiségi képviselő és képviselőtársai határozati javaslata a királyi kézirat fölött megindult vitában	320
C) 1910. jan. 27. Bauer Antal horvát-Szlavon képviselőnek a horvát-szlavon képviselői csoport nevében bejelentett bizalmatlansági indítványa és Polit Mihály szerb nemzetiségi képviselő e tárgyban elhangzott felszólalása a Khuen-Héderváry kormány bemutatkozása alkalmából kialakult képviselőházi vitában	320
62. Gr. Tisza István nemzetiségpolitikai tárgyú beszédei a Munkapárt 1910. évi szervező körútja alkalmából	
A) 1910. febr. 19. részlet gr. Tisza Istvánnak a nemzetiségi kérdéstről szóló, valamint „a választójogi kérdésnek a nemzeti érdekekkel nem számoló radikális megoldása ellen” a Munkapárt („Nemzeti Munkapárt”) vigadói alakuló ülésén elhangzott felszólalásából („első vigadói beszéd”)	323
B) 1910. márc. 6. Gr. Tisza Istvánnak a Munkapárt szegedi alakuló gyűlésén mondott beszéde nemzetiségi vonatkozású része	325
C) 1910. máj. 4. Gr. Tisza István pohárköszöntője a magyar-román egyetértés ügyében az ugrai munkapárti jelölő gyűlést követő bankett alkalmával	326
D) 1910. máj. 11. Gr. Tisza István a koalíció „horvát politikájáról” a gr. Serényi Béla földművelésügyi miniszter képviselőjelöltségét támogató beszercebányai beszédében	327
E) 1910. máj. 19. Gr. Tisza István aradi programbeszéde („második aradi beszéd”) a román nemzeti komité aradi ülésén hozott állítólagos határozatok ellen és a két nép közötti megértés feltevéiről	328
63. Iratok Khuen-Héderváry 1910. évi horvát politikájával kapcsolatban	
A) 1910. jan. 27. Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök minisztertanácsi bejelentése „a horvát-szlavonországi politikai viszonyok rendezése” tárgyában	329
B) 1910. febr. 7. Miniszterelnöki értesítés gr. Desseffy Aurél belső titkos tanácsos, a főrendiház elnökéhez br. Rauch Pál horvát-szlavon báni megbízatása alóli felmentése és Tomasics (Tomašić) Miklós horvát-szlavon bánná történt kinevezése tárgyában	330
C) 1910. márc. 21. Miniszterelnöki átirat br. Rauch Pál horvát-szlavon báni felmentése és Tomašić Miklós horvát-szlavon báni kinevezése tárgyában	330

- D) 1910. ápr. 30. Tomašić Miklós horvát-szlavon bán előterjesztése és a minisztertanács határozata a „Horvát–Szlavon–Dalmátországek országgyűlése választási rendjéről szóló horvát-szlavon autonóm törvényjavaslat” tárgyában 331
- E) 1910. júl. 20. Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök bejelentése a minisztertanácsban a Tomašić Miklós horvát-szlavon bán lemondásának el nem fogadása tárgyában 331
- F) 1910. júl. 29. Tomašić Miklós horvát-szlavon bán minisztertanácsi beszámolója a horvát-országi politikai helyzetről és a minisztertanács határozata a horvát-szlavon országgyűlés esetleges feloszlásának uralkodói felterjesztéséről 332
- G) 1910. nov. 19. Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök bejelentése és a minisztertanács hozzájárulása a horvát-szlavon-dalmát országgyűlésnek uralkodói leirattal való összehívása és egyidejű elnapolása tárgyában 332
64. 1910. márc. 9. Minisztertanácsi határozat a postai szállítási jog megvonásáról a „Verein zur Erhaltung des Deutschtums in Ungarn” nevű osztrák egyesület minden nyomtatványára és bélyegére vonatkozóan 332
65. 1910. márc. 27. Preusz Mór felszólalása „a nemzetiségi párt választójogi opportunitásáról” a budapesti XVII. szociáldemokrata kongresszus pártvezetőségi jelentése felett folyó vitában és a nyilatkozatot követő kongresszusi nemzetiségpolitikai vita lefolyása 333
66. Iratok R.W. Seton-Watson (Scotus Viator) 1910. évi magyarországi nemzetiségpolitikai működésével kapcsolatban
- A) 1910. ápr. 16. Minisztertanácsi határozat Scotus Viatornak a magyarországi nemzetiségi kérdéstről szóló, cseh nyelvre lefordított röpirata postai szállítási joga megvonásáról 334
- B) [1910.] máj. [27.] R.W. Seton-Watson magánlevele Hodža Milánhoz a küszöbön álló választásokkal kapcsolatban a nemzetiségi választók esetleges sérelmeinek tanúsítása és a választáson való személyes megjelenése tárgyában 335
- Melléklet: 1910. jún. 1. R.W. Seton-Watson beszámolója a szakolcai választáson szerzett személyes tapasztalatairól 337
67. 1910. máj. 1. A horvátországi szerb önálló (Srbobran) párt programja a jövő, 1910. évi gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszusra 339
68. [1910. júl. 1.] A Münchenben megjelenő „März” kultúrpolitikai szemle beszámolója az 1910. évi Khuen–Tisza-féle választások körülményeiről 340
69. Az 1910. évi választásfelirati javaslat képviselőházi vitája
- A) 1910. júl. 11. Az országgyűlési nemzetiségi párt 1910. évi választásfelirati javaslata 343
- B) 1910. júl. 12. Gr. Tisza István beszéde a nemzetiségi közeledés feltételeiről az 1910. évi választásfelirati vitában 347
- C) 1910. júl. 21. Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök zárszava az 1910. évi választásfelirati javaslat képviselőházi vitájában 351
70. 1910. júl. 20. Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter előterjesztése és a minisztertanács határozata a szerb kereskedelmi szerződésnek az osztrák kormány részéről szorgalmazott ideiglenes életbe léptetése tárgyában, 1 melléklettel 353
- Melléklet: 1910. aug. 6. Minisztertanácsi határozat a Szerbiával való kereskedelmi szerződés életbe léptetésére vonatkozó XIX. cikkének értelmezése tárgyában 354
71. A Romániával kötött kereskedelmi szerződés becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat képviselőházi vitája
- A) 1910. júl. 27. Pap Géza, a közgazdasági bizottság előadójának bejelentése és vámpolitikai visszatekintése a Romániával kötött kereskedelmi szerződés becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásakor 354
- B) 1910. júl. 28. Szerényi József függetlenségi képviselő felszólalása a Romániával való kereskedelmi szerződés becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásakor 356
- C) 1910. júl. 28. Sándor Pál felszólalása a mesterséges állatforgalmi és húsbehozatali határzárak és az ezekkel összefüggő nagybirtokvédő agrárius védvámpolitika ellen a Romániával kötött kereskedelmi szerződés becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásakor 358
- D) 1910. júl. 29. Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter beszéde a Romániával való kapcsolatok kölcsönös előnyéről és a lezajlott vámháborús időszak káros következményeiről a Romániával kötött kereskedelmi szerződés becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásakor 359
72. Iratok az 1910. évi Mihú-féle román-magyar közeledési akció történetéhez
- A) 1910. szept. 12. Mihú János román nemzetiségi politikus, felkenyéri földbirtokos levele gr. Tisza Istvánhoz és Tisza István jegyzetei nézeteiről a hazai románság óhajait tartalmazó emlékirat előterjesztésével kapcsolatban, 1 melléklettel 361
- Melléklet: 1910. szept. 12. „Előterjesztés a hazai románság... óhajainak tárgyában”: emlékirat Mihú János román nemzetiségi politikus összeállításában, gr. Tisza István széljegyzeteivel 362
- B) 1910. szept. 13. Gr. Tisza István levele Mihú Jánoshoz annak geszti látogatása tárgyában 365

C) 1910. szept. 25. Hollaky Attila munkapárti képviselő levele Mihú Jánoshoz a gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökkel való személyes tárgyalása ügyében	366
D) 1910. okt. Maniu Gyula levele Mihú Jánoshoz	366
E) 1910. okt. 10. Mihú János levele gr. Tisza Istvánhoz békeakciója feltételei és akadályai tárgyában	367
F) [1910. okt. végén] Mihú János levele gr. Khuen-Héderváry miniszterelnökhöz emlékirata elutasítása tárgyában	368
G) 1910. nov. 8. Gr. Tisza Istvánnak Gajári Ödön szerkesztőhöz intézett hírlapi nyílt levele az „Az Ujság”-ban (Tisza István gróf a román kérdéstről) a „magyar-román békeakció” tárgyában	369
H) 1910. nov. 10. Gr. Tisza István levele Mihú Jánoshoz a gr. Khuen-Héderváry miniszterelnökkel tartandó megbeszélésük tárgyában	370
I) 1910. nov. 14. Mihú János válaszelevele gr. Tisza Istvánhoz a gr. Khuen-Héderváry miniszterelnöknél tervezett nov. 17-i megbeszélésük lemondása tárgyában	370
J) 1910. nov. 18. Gr. Tisza István válasza Mihú János 1910. nov. 14-i, a „békeakció”-tól való visszalépését bejelentő levelére	371
K) 1910. nov. 25. Mihú János válasza gr. Tisza István 1910. nov. 18-i levelére a „békeakció”-tól való visszalépésének indokairól	372
73. [1910. okt.] Babeş Emil és Jászi Oszkár levélváltása a „Huszadik Század” hasábjain a „mérsékelt nemzetiségi politika” kérdésében	373
74. 1910. okt. 20. Hírlapi tudósítás a „Slovenský Denník” szlovák napilapban felvetett nemzetiségi kongresszus elképzeléséről: „A magyarországi nemzetiségek kongresszust tartanak”	375
75. 1910. okt. 28. Ugron István bukaresti osztrák–magyar követségi tanácsos átirata gr. Aehrenthal-Lexa Alajos közös külügyminiszterhez a folyamatban levő román–magyar közeledési akció és a félhivatalos bukaresti „Indépendance Roumaine” ez irányú közleménye tárgyában	375
76. A nemzetiségi kérdés a magyar delegáció 1910. évi külügyi vitájában	
A) 1910. nov. 12. Hosszu Vazul lugosi román gör. kat. püspök felszólalása a Közösügyi Bizottság (magyar delegáció) külügyi vitájában a románsággal való megértés érdekében	376
B) 1910. nov. 12. Gr. Batthyány Tivadar felszólalása a Közösügyi Bizottság (magyar delegáció) külügyi vitájában a magyarországi románság helyzetéről és bírálata az annexió előkészítéséről és a zágrábi pörről	378
C) 1910. nov. 14. Bakonyi Samu függetlenségi képviselő felszólalása a Közösügyi Bizottság (magyar delegáció) ülésén az 1908. évi annexió külpolitikailag káros voltáról és aggályos külkereskedelmi következményeiről a külügyi albizottság jelentésének tárgyalásakor	380
77. Iratok az 1911. évi ún. második Mihú-féle program előzményeiről és fogadtatásáról	
A) 1910. dec. 21. Hg. Schönburg János bukaresti osztrák–magyar követ jelentése gr. Aehrenthal-Lexa Alajos közös külügyminiszterhez a Mihú János kezdeményezte román–magyar közeledési akció kedvező bukaresti fogadtatása tárgyában	382
B) 1911. jan. 11. Miniszterelnökségi fogalmazvány-feljegyzés a Mihú-féle román–magyar közeledési akcióra vonatkozó bukaresti osztrák–magyar követi jelentésnek gr. Aehrenthal-Lexa Alajos közös külügyminiszterhez való visszaküldése tárgyában	384
C) 1911. jan. 13. A magyar munkássajtó értékelése a második Mihú-program közzététele után előállott román–magyar nemzetiségpolitikai helyzetről	384
D) 1911. jan. 18. A szerb radikális sajtó vezércikke Tisza István aradi beszédével kapcsolatban a román–magyar és általában a nemzetiségi közeledés feltételeiről	385
E) 1911. jan. 20. Mihú János második programja a román–magyar közeledés ügyében	386
F) 1911. jan. 25. Mihú János levele gr. Tisza Istvánhoz egy külföldi alapítvánnyal kapcsolatban Kolozsvárt alapítandó román kulturális egyesület ügyében	389
G) 1911. febr. 8. Gr. Tisza István levele Mihú Jánoshoz az általa előterjesztett alapítványi ügy kedvező elvi fogadtatásáról és az emlékirat („2. Mihú-féle program”) közzététele következtében megváltozott helyzetről	390
78. 1911. jan. 10. A képviselőház mentelmi bizottságának jelentése Szikcsák Ferenc mentelmi ügyében	390
79. Iratok Ortinsky S. István, az Egyesült Államok területén működő, majd teljes jogkörrel kinevezett itteni gör. kat. püspök és a magyarországi egyházmegyékből itt működő magyar gör. kat. lelkészek egyházpolitikai vitája történetéhez	
A) 1911. jan. 26. Müller László közös külügyminiszteri osztályfőnök átirata gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökhöz Beszkid Antal képviselőnek az észak-amerikai magyar gör. kat. egyház ügyében elhangzott interpellációja tárgyában	391
B) 1911. jan. 31. Miniszterelnökségi pro domo Beszkid Antalnak az Ortinsky-ügyben elhangzott interpellációja közös külügyminiszteri megítéléséről	393

- C) 1911. okt. 23. Miniszterelnökségi pro domo a kivándorolt eperjesi egyházmegyei gör. kat. papságnak Ortinsky amerikai gör. kat. püspökkel szemben támasztott „kibékülési feltételei”-ről 394
- D) 1912. ápr. 30. Lőrinczy Jenő, Üng vármegye alispánja közgyűlési felterjesztése Lukács László miniszterelnökhöz az Egyesült Államok területére kivándorolt kárpátukránok (ruszinok) helyzete tárgyában 395
- E) 1913. aug. 26. Miniszterelnökségi pro domo „Ortinsky független amerikai gör. kat. püspök kinevezése tárgyában” 396
- F) 1914. márc. 21. Miniszterelnökségi feljegyzés-fogalmazvány a közös külügyminisztérium részére az „Amerikanszki Ruszszki Vesztnik” amerikai kárpátukrán (ruszin) lapban az Egyesült Államokbeli kárpátukrán (ruszin) görögkatolikusok mozgalmával foglalkozó cikkel kapcsolatban 397
80. 1911. jan. 28. Jászi Oszkár előadása a Galilei Körben a nemzetiségi kérdéstről és Magyarország jövőjéről 398
81. 1911. febr. 4. Gr. Pejacsevich Tivadar napirend előtti nyilatkozata, Návay Lajos házelnök válasza és Pejacsevich Tivadar viszontválasza a horvát–szlapon képviselők országgyűlési horvát nyelvhasználatára és a vasúti pragmatikáról szóló törvénnyel szemben változatlanul elutasító állásfoglalása tárgyában 401
82. 1911. febr. 16. Munkáslevelező beszámolója a „Szolidaritás” budapesti szlovák munkásszövetkezet 1911. jan. 28-i alakuló üléséről 403
83. A Ferenc Ferdinánd irányzatához számító „magyar műhely” (Kelet Népe) cikkei a nemzeti ségi kérdéstről, 1 melléklettel
- A) 1911. febr. 17. Hodža Milán cikke a Kelet Népében a nemzetiségi közeledés kérdéséről 404
- B) 1911. febr. 17. Antonín Zázvorka cseh agrárpartí képviselő, az osztrák képviselőház elnökének cikke a Kelet Népében 407
- Melléklet: [1941. szept. 8.] Vajda-Voevod Sándor román politikus visszaemlékezései Ferenc Ferdinánd trónörökösrel és katonai irodájával való kapcsolatáról az 1907–1914 években 410
84. Iratok a magyarországi kivándorlásügyről, az ezzel összefüggő kormányzati „külföldi actiók”-ról, valamint az ún. „külföldi (kivándorlási) alap” kezeléséről
- A) 1911. márc. 1. Minisztertanácsi határozat „az amerikai kivándorlottak pénzeinek elhelyezése és biztosítása tárgyában” indítandó akció megszervezéséről 414
- B) 1911. máj. 10. Szmrecsányi György felszólalása és indítványa a nemzetközi hajóstársaságok és a magyar belügyminisztérium között a külföldi hajóstársaságoknak a kivándorlók szállítására koncessziót adó szerződés tárgyában 417
- C) 1911. júl. 3. Ivánka Imre függetlenségi képviselő felszólalása a magyar néptömegek kulturális elmaradottságáról és a szlovák kivándorlást előidéző aránytalanul magas községi pótdóról az 1911. évi költségvetés tárgyalásakor 418
- Melléklet: 1909. ápr. 19. Miniszterelnökségi fogalmazvány az állami számvevőszék elnökének „a külföldi alap kezelése tárgyában” teendő feljegyzése ügyében 418
85. 1911. márc. 11. Rakovszky Iván előadó bejelentése Kisküküllő és Bars vármegyék kérvényeinek tárgyalásáról a magyar nemzeti görögkeleti egyház szervezése tárgyában 420
86. A nemzetiségi kérdés vitája az 1911. évi állami költségvetés általános tárgyalásakor
- A) 1911. márc. 17. Kállay Ubul függetlenségi képviselő felszólalása a romániai magyar, illetve a magyarországi és erdélyi román nemzetiség eltérő politikai, gazdasági és kulturális helyzetéről az 1911. évi állami költségvetés tárgyalásakor 421
- B) 1911. márc. 21. Vajda Sándor román nemzetiségi képviselő felszólalása gr. Tisza István román nemzetiségi politikájáról és a Mihó-féle közeledési akció kudarcának okairól az 1911. évi állami költségvetés tárgyalásakor 425
- C) 1911. márc. 21. Schuller Rezső erdélyi szász képviselő felszólalása és erdélyi szász nézőpontról adott értékelése a nemzetiségi kérdéstről és a magyar–román közeledési akciókról az 1911. évi állami költségvetés vitájában 426
- D) 1911. márc. 23. Gr. Tisza István beszéde Vajda Sándor felszólalása kapcsán a nemzeti ségi kérdéstről, valamint a Mangra Vazul kormánypartí román képviselő ellen pesti román főiskolások által rendezett tüntetésről, továbbá Pop Cs. István felszólalása „személyes megtámadtatás címén” a Tisza István beszédében elhangzottakkal kapcsolatban az 1911. évi állami költségvetés általános vitájában 428
- E) 1911. márc. 24. Radičević Lőrinc horvát-szlapon képviselő felszólalása és kérdése a horvát-szlapon képviselők nevében gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökhöz a vasúti pragmatika törvény (1907: XLIX. tc. a vasúti rendtartásról) módosítása tárgyában az 1911. évi költségvetési vitában 431
- F) 1911. márc. 27. Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök válasza a vita során elhangzott aznapi nemzetiségpolitikai nyilatkozatokra, különös tekintettel Radičević Lőrincnek a horvát-szlapon képviselők nevében hozzá intézett felszólalására az 1911. évi költségvetés általános vitájában 431

87. Iratok a gr. Batthyány Tivadar interpellációjában felvetett „önálló fiumei püspökség” és a helyi városi képviselőtestület feloszlata tárgyában
- A) 1911. ápr. 5. Gr. Batthyány Tivadar interpellációja gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökhöz és gr. Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszterhez egy Fiumében felállítandó önálló püspökség és a helyi glagol liturgia megszüntetése tárgyában 432
- B) 1911. máj. 1. Gr. Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter átirata gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökhöz a gr. Batthyány Tivadar-féle interpellációban felvetett fiumei önálló püspökség tárgyában 433
- C) 1911. máj. 4. Miniszterelnökségi vélemény a gr. Zichy János kultuszminiszter által felvetett fiumei püspökség ügyében 434
- D) 1911. ápr. 22. Minisztertanácsi határozat a fiumei városi képviselőtestület feloszlatajának a fiumei kormányzó útján történő elrendeléséről 435
88. Ugron István bukaresti osztrák–magyar követségi tanácsos, később belgrádi osztrák–magyar követ 1911. évi jelentései az egykorú román–magyar közeledési akció tárgyában
- A) 1911. ápr. 7. Ugron István bukaresti osztrák–magyar követségi tanácsos jelentése gr. Aehrenthal-Lexa Alajos közös külügyminiszterhez az I. Károly román királynál való audienciájáról 436
- B) 1911. ápr. 20. és 25. Miniszterelnökségi pro domo Ugron István bukaresti osztrák–magyar követségi tanácsos, később belgrádi osztrák–magyar követ I. Károly román királynál tett búcsúkihallgatásáról, a gr. Aehrenthal-Lexa Alajos közös külügyminiszterhez és gr. Tisza Istvánhoz intézett bizalmas levélfogalmazványokkal 437
- C) 1911. máj. 26. Ugron István bukaresti osztrák–magyar követségi tanácsos jelentése a román sajtó magatartásáról a román–magyar közeledési akció tárgyában 438
- D) 1911. máj. 31. Miniszterelnökségi pro domo a gr. Aehrenthal-Lexa Alajos közös külügyminiszter által megküldött, az egykorú román–magyar közeledési akcióra vonatkozó Ugron-jelentések tárgyában, a külügyminiszteri válasz-fogalmazvány szövegével 439
- E) 1911. jún. 3. Ugron István bukaresti osztrák–magyar követségi tanácsos jelentése gr. Aehrenthal-Lexa Alajos közös külügyminiszternek I. Károly román király kijelentéseiről az audiencia alkalmából a román–magyar viszonyra vonatkozóan 441
- F) 1911. jún. 8. Miniszterelnökségi fogalmazvány a közös külügyminiszter által megküldött Ugron-féle jelentések tárgyában 441
89. Iratok a magyarországi német nemzetiségi mozgalom egykorú erdélyi szász és „alldeutsch” kapcsolatai vizsgálatához
1911. máj. 13. Baán Endre, Sopron vármegye főispánja átirata gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökhöz Brandsch Rudolf erdélyi szász képviselő és felesége részvételéről a nyugat-magyarországi német nemzetiségi mozgalomban, melléklettel 443
- Melléklet: [1910. jún. 11–12.] Egyleti beszámoló a „Verein zur Erhaltung des Deutschtums in Ungarn” 1909. és 1910. évi egyleti és magyarországi vonatkozású mozgalmi tevékenységéről 444
90. 1911. máj. 13. Bartal Aurél, Pozsony megye főispánja jelentése gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökhöz a megyei törvényhatósági bizottság szlovák nemzetiségi résztvevőiről 448
91. A nemzetiségi kérdés az 1911. évi kereskedelemügyi költségvetés képviselőházi vitájában
- A) 1911. máj. 16. Radičević Lőrinc horvát–szlavon képviselő felszólalása a társországok vasútügyi és iparfejlesztési kívánságairól a kereskedelem- és iparügyi költségvetés tárgyalásakor 449
- B) 1911. máj. 16. Gr. Batthyány Tivadar beszéde Radičević Lőrinc horvát–szlavon képviselőnek a horvát vasútügyi és a társországi iparfejlesztés kérdéseivel foglalkozó felszólalásával kapcsolatban a kereskedelemügyi költségvetés tárgyalásakor 451
92. Iratok a magyarországi szerb egyház politikai-szervezeti kérdéseiről az 1911. évi karlócai gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus berekesztését követő szakaszon
- A) 1911. jún. 13. A szerb radikális sajtó elmarasztaló közleménye az 1911. évi gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus munkájáról 452
- B) 1911. jún. 30. Rohonyi Gyula igazságügyi államtitkár átirata gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökhöz a gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszusi választmány jegyzőkönyvei „hiteles magyar fordításban való bemutatása tárgyában” 455
93. Miniszterelnökségi iratok a Liga Culturală 1911. májusi bukaresti ünnepségéről és jún. 4. és 5-én tartott krajovai kongresszusáról
- A) 1911. jún. 23. Fürstenberg Károly Emil hg. bukaresti osztrák–magyar követ jelentése gr. Aehrenthal-Lexa Alajos közös külügyminiszternek a „Liga Culturală” 1911. jún. 4–5-i, évi nagygyűlése tárgyában 457
- B) 1911. okt. 6. Miniszterelnökségi pro domo a Liga Culturală 1911 májusi bukaresti ünnepségével kapcsolatban, 1 melléklettel 458
- Melléklet: [1911. okt. 15.] Miniszterelnökségi feljegyzés a Liga Culturală 1911 májusi bukaresti ünnepségéről és a magyarországi és bukovinai román részvételről szóló bukaresti osztrák–magyar követségi jelentéssel kapcsolatban 459

94. Iratok a szlovák kérdés 1911. évi tanulmányozásához

A) 1911. aug. 18. Hodža Milán nyilatkozata a „Pester Lloyd”-ban a Luhačovice-i cseh-szlovák konferenciával kapcsolatban és a „Pester Lloyd” szerkesztőségének viszontválasza a szlovák küldöttek részvétele kapcsán elhangzott feltevésekről, 2 melléklettel 460

Mellékletek: 1. 1913. dec. 31. Br. Heinold Károly osztrák belügyminiszter átirata Sándor János belügyminiszterhez az 1913. aug. 11–12-i luhačovicei cseh–szlovák konferenciáról, valamint a „haladó szlovák ifjúság” azévi aug. 15–17-én Uherské Hradištén tartott kongresszusáról szóló illetékes hatósági jelentés megküldése tárgyában 462

2. 1913. aug. 29. Morvaország tartományi helytartójának jelentése br. Heinold Károly osztrák belügyminiszterhez az 1913. aug. 11–12-i luhačovicei cseh-szlovák konferencia és a „haladó szlovák ifjúság” azévi aug. 15–17-i uherské hradištei kongresszusa lefolyásáról 463

B) 1911. szept. 6. Miniszterelnökségi átirat-fogalmazványok a „Živena” szlovák nőegylet tervezett gazdaszony-képző iskolája kérelmének elutasítása tárgyában 464

C) 1911. dec. 12. Juriga Nándor szlovák nemzetiségi képviselő felszólalása és Haydin Imre hozzászólása a szlovák nép gazdasági helyzetéről az 1912. évi földművelésügyi költségvetés képviselőházi vitájában 465

95. A véderőjavaslat 1911. évi képviselőházi és delegációs vitájának nemzetiségi vonatkozásai

A) 1911. szept. 23. Gr. Eszterházy Mihály 48-as Justh-párti képviselő felszólalása a tisztikar nyelvtudása, az ezrednyelvek és a katonai térképek helynév-használata tárgyában a véderőjavaslat képviselőházi vitájában 467

B) 1911. szept. 26. Gr. Tisza István napirend előtti válasza gr. Eszterházy Mihálynak, ennek viszontválasza és gr. Batthyány Tivadar felszólalása, Tisza István újbóli felszólalása és Batthyány Tivadar „személyes kérdés címén” elhangzott viszontválasza a „nemzetiségekkel való paktálás” és a szerb radikálisok „hazafias érzülete” tárgyában a véderőjavaslat képviselőházi vitája keretében 468

96. A „Tomašić-ügy” képviselőházi vitája

A) 1911. szept. 26. Mezőssy Béla függetlenségi és 48-as párti képviselő interpellációja gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökhöz a Tomašić Miklós horvát bán személye körüli összeférhetetlenség és a bánt ért hírlapi támadások tárgyában a véderőjavaslatról szóló képviselőházi vita keretében 471

B) 1911. szept. 27. Polónyi Dezső felszólalása és interpellációja gr. Khuen-Héderváry Károlyhoz az elhangzott Mezőssy-féle interpelláció kiegészítéséről „a Tomašić bán elleni bűnvádi eljárás megindíthatása” tárgyában 471

C) 1911. okt. 3. Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök válasza Mezőssy Béla és Polónyi Dezsőnek a „Tomašić-ügy”-ben hozzá intézett interpellációjára, Mezőssy Béla újabb felszólalása, a miniszterelnök viszontválasza, majd Polónyi Dezső további felszólalása és Khuen-Héderváry miniszterelnök viszontválasza ez ügyben a véderőjavaslat képviselőházi vitája keretében 473

97. Miniszterelnökségi és szerb-horvát munkásmozgalmi iratok a szerbiai és a magyarországi szerb munkásmozgalomról

A) 1911. okt. 25. Külügyminisztériumi átirat a miniszterelnökséghez a belgrádi osztrák–magyar konzulátusnak az itteni szerb ipari munkásság társadalmi helyzetéről és szervezkedéséről szóló jelentése tárgyában, 1 melléklettel 475

Melléklet: 1911. júl. 13. Dr. Wildner Henrik belgrádi osztrák–magyar konzul jelentése a külügyminisztérium részére a Szerbiában jelentkező szocialista munkásmozgalom tárgyában 476

B) 1911. nov. 6–7. A zágrábi „Radničke Novine” tudósítása az I. szerb-bunyevác szociáldemokrata kongresszus lefolyásáról 477

C) 1912. máj. 23. Külügyminiszteri átirat a miniszterelnökséghez a belgrádi osztrák–magyar konzulátusnak a szerbiai munkásmozgalommal foglalkozó újabb jelentése tárgyában, 1 melléklettel 479

Melléklet: 1912. ápr. 25. Dr. Wildner Henrik belgrádi osztrák–magyar konzul újabb jelentése a külügyminisztérium részére a szerbiai munkásmozgalom terjedése tárgyában 480

98. 1911. dec. 12. A Román Nemzeti Párt 1912 decemberi budapesti értekezletének határozatai 481

99. A hajdúdorogi gör. kat. magyar püspökség felállításának ellenzéki sürgetése és kormányzati emlékirata

A) 1911. dec. 18. Rákosi Viktor felszólalása a hajdúdorogi gör. kat. magyar püspökség felállítása és a magyar nyelvű liturgia bevezetése ügyében az 1912. évi közoktatásügyi költségvetés képviselőházi vitájában 482

B) [1912. máj. 6. előtt] Miniszterelnökségi emlékirat-fogalmazvány a hazai magyar ajkú gör. katolikusoknak „egy újonnan szervezendő gör. kat. püspökség kötelékébe leendő tömörítéséről” 484

100. Röpiratok az annektált tartományok közjogi és gazdasági kérdéseiről, valamint emlékirat és ankét „a Balkán félszigeten végbement változások következtében” magyar részről („Thallóczy-emlékirat”) és szomszédnépi-nemzetiségi részről javasolt gazdasági és kultúrpolitikai reformokról

- A) [1912. jan. ?] Részlet Tihanyi Lajos „Bosznia-Hercegovinát érintő viszonyaink jogi természetéről” című röpiratából az annektált tartományok ügyéről mint „közös érdekű ügyeink új külön kategóriájáról” 487
- B) [1912. elején] Spaho Mehined röpirata a kmet megváltással kapcsolatban a boszniai agrárkérdésről 488
- C) [1912. nov.?] Thallóczy Lajos emlékirata a Balkán-félszigeten végbement változások következtében követendő magyar gazdasági és kultúrpolitika tárgyában 491
- Melléklet: 1912. dec. 21 és 28. „A Pénzvilág” budapesti gazdasági szemle ankétja a Balkánválságról és a Monarchia nemzetiségi kérdéséről 495
101. Iratok a szlovák nemzetiségi mozgalmat érintő 1912. évi politikai, gazdasági és kulturális kérdések és események köréből
- A) 1912. jan. 6. Šrobár Lőrinc radikális demokrata szlovák politikus hírlapi nyílt levele Hodža Milán budapesti szlovák napilapjában Hlinka Andrásához, a Szlovák Nemzeti Párt határozatával ellenkező személyeskedő polémiái ellen 498
- B) A „Juriga-ügy” vitája az 1912. évi igazságügyi költségvetés tárgyalásakor
1. 1912. jan. 11. Juriga Nándor szlovák nemzetiségi képviselő felszólalása az 1912. évi igazságügyi költségvetés tárgyalásakor 500
2. 1912. jan. 13. Polónyi Géza „személyes kérdésben” elmondott beszéde Juriga Nándor szlovák nemzetiségi képviselő korábbi felszólalásával kapcsolatban 501
3. 1912. jan. 18. Juriga Nándor szlovák nemzetiségi képviselő „személyes megtámadtatás címén” elhangzott felszólalása, Polónyi Géza viszontválasza és Juriga Nándor újbóli felszólalása ez ügyben 502
- C) 1912. febr. 9. A „Slovenský Týždenník” tudósítása Hviezdoslavnak a Kisfaludy Társaságba történt beválasztásáról 506
- D) 1912. febr. 22. A magyar munkássajtó tudósítása a szlovák gazdaszövetkezet budapesti alakuló üléséről 506
- E) Iratok a Szlovák Nemzeti Párt Khuen-Héderváry miniszterelnöknek átnyújtott kulturális emlékiratával kapcsolatban
1912. márc. 1. A „Slovenský Týždenník” híradása a szlovák iskolaügy és a Matica slovenská tárgyában gr. Khuen-Héderváry miniszterelnöknek küldöttségileg átadott, majd a sajtóban közzétett emlékiratról, 2 melléklettel 507
- Melléklet: 1. [1911. jún. 28.] A Szlovák Nemzeti Párt turócszentmártoni értekezlete megbízásából Mudroň Pál és társai által szerkesztett és gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnöknek küldöttségileg átadott emlékirat a Szlovák nemzet kulturális sérelmeinek orvoslása tárgyában 508
2. 1912. febr. 29. A magyar munkássajtó kétoldali bírálata a szlovák kulturális emlékirattal kapcsolatban a kormányzat elnyomó nemzetiségi iskolapolitikájáról és a Szlovák Nemzeti Párt állásfoglalásának társadalompolitikai elmaradottságáról 512
- F) 1912. márc. 29. A „Slovenský Týždenník” vezércikke a Morvaországban létesítendő szlovák tanítási nyelvű kereskedelmi és gazdasági szakiskola felállítása ügyében (Részlet.) 514
- G) [1912. júl.–aug.] Štefánék Antal, a Šrobár-csoporthoz tartozó szlovák nemzetiségi politikus és publicista nemzetiségpolitikai helyzetjelentése a Huszadik Század-ban 516
102. 1912. jan. 7. George Grigorovici bukovinai román munkásdelegátus, birodalmi gyűlési román szociáldemokrata képviselő felszólalása „az összes románok egyesülése” eszméjéről a Budapesten tartott VII. román szociáldemokrata kongresszuson 518
103. Képviselőházi bejelentések az 1907:XXVII. törvénycikkkel („lex Apponyi”) kapcsolatban az országgyűléshez intézett törvényhatósági feliratokról és az Apponyi-féle 1907. évi népiskolai törvény alapján indított tanítói fegyelmi ügyekről
- A) 1912. febr. 1. Blanár Béla előadó bejelentése Békés vármegye és tíz további törvényhatóságnak az országgyűléshez intézett, az 1907:XXVII. tc. („lex Apponyi”) 17. §-a értelmében „a felekezeti iskolákon az idegen nyelvű feliratok eltiltását kérő felirata” tárgyában 520
- B) 1912. máj. 23. Gr. Tisza István házelnök és gr. Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter bejelentése az 1907:XXVII. tc. („lex Apponyi”) alapján indított tanítói fegyelmi ügyekről 521
104. 1912. febr. 3. A horvát-szlavon országgyűlés feloszlásának képviselőházi vitája: Polónyi Géza felszólalása és interpellációja gr. Khuen-Héderváry miniszterelnökhöz a horvát országgyűlés feloszlása, a Zagorác-féle emlékirat és „a társországokban észlelhető trialisztikus üzelmek tárgyában”, Khuen-Héderváry válasza és Polónyi újabb felszólalása ez ügyben 521
105. 1912. márc. 4. A „Zastava” tudósítása az 1912. márc. 4-én Budapesten, az itteni szerb egyetemi ifjúság részvételével megtartott szerb radikális párti gyűlésről 526
106. A „Gazeta Transilvaniei” közleményei a román nemzeti párti irányzatok egyezményéről és a Tribuna–Románul lapfúzióról („C. Stere-féle béke”), 2 melléklettel
- A) 1912. márc. 5. „Aradi egyezmény” a román nemzeti komité megbízottai és a „Tribuna” aradi román hírlap társtulajdonosai között a Román Nemzeti Párt egysége és a lapfúzió tárgyában 527

Mellékletek: 1. 1911. jan. Részlet Braun Róbert az aradi „Românul” indulásakor közölt glosszájából	529
2. 1912. jan. Aradi Viktor bírálata a Huszadik Század-ban O.Goga cikk- és tanulmánykötetéről	530
B) 1912. márc. 10. Közlemény a Román Nemzeti Párt végrehajtó bizottságának rendkívüli üléséről a lapfűző és a választójogi bizottság létrehívása tárgyában	532
107. Iratok a Khuen-Héderváry kormány utolsó nemzetiségi vitája („horvát ex lex vita”) történetéhez	
A) 1912. márc. 30. Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök bejelentése a magyar minisztertanács Bécsben tartott ülésén „a horvát-szlavonországi politikai helyzet szempontjából szükséges rendkívüli intézkedések megtétele” tárgyában	533
B) 1912. ápr. 1. Gr. Batthyány Tivadar felszólalása a horvát kérdéssel az átalakított Khuen-Héderváry kormány bemutatkozásakor elhangzott programnyilatkozat feletti vitában	534
C) 1912. ápr. 13. Polónyi Géza felszólalása és interpellációja gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökhöz az alkotmányosságot a társországokban felüggesztő királyi kézirat és az ezt követő ottani ex lex tárgyában	535
108. A Lukács László miniszterelnök programnyilatkozata feletti országgyűlési vita nemzetiségi vonatkozásaiból	
A) 1912. ápr. 29. Lukács László miniszterelnök képviselőházi bemutatkozó beszédének a horvát kérdésben követendő eljárásról szóló része	537
B) 1912. máj. 7. Mihali Tivadar román nemzetiségi képviselő felszólalása az országgyűlési nemzetiségi párt nevében a miniszterelnöknek a kormány bemutatkozásakor elmondott beszéde felett megindult képviselőházi vitában	538
C) 1912. máj. 7. Gr. Pejacevich Tivadar nyilatkozata „a horvát-szlavonországi képviselők többsége” nevében és Popovics Sándor horvát-szlavon képviselő felszólalása „a horvát-szlavon képviselők kisebbsége” nevében a horvát kérdéssel, a miniszterelnöki bemutatkozó beszéd feletti képviselőházi vitában	539
109. A horvát szocialista-anarchista frakció budapesti sajtóorgánumának közleményei a horvát-országi ex lex elleni külföldi délszláv munkás-demonstrációkról	
A) 1912. máj. A Budapesten megjelenő „Nova Borba” (Új Harc) horvát nyelvű szocialista-anarchista lap beköszöntő közleménye a horvátországi önkényuralom elleni küzdelem feladatairól	542
B) 1912. máj. 5. A „Nova Borba” beszámolója a horvátországi önkényuralom ellen tiltakozó belgrádi szocialista nagygyűlésről	543
C) 1912. máj. 19. Az amerikai délszláv munkások 1912. május 19-én Detroitban tartott tiltakozó nagygyűlésének határozatai	545
110. Iratok a román nemzetiségi mozgalom 1912. évi közeledési tárgyalásai, nemzetiségpolitikai határozatai és választójogi szervezkedése köréből	
A) 1912. máj. 19. A magyar munkássajtó tudósítása a Tisza-féle román paktum-tárgyalások folytatásáról	546
B) 1912. máj. 31. A gör. kat. román egyházi kongresszus gyulafehérvári gyűlésének tiltakozó határozata a hajdúdorogi gör. kat. magyar püspökség felállításával kapcsolatban	548
C) [1912. aug. 1] Részlet Babeş Emil (Argus) röpiratának a választójogi reform végrehajtása esetén állítólagosan előálló „nemzetiségi túlsúly” kérdésével foglalkozó fejezetéből	548
D) 1912. szept. 3. Sajtótudósítás a Román Nemzeti Párt szatmárudvardi választójogi népgyűléséről	550
111. Az 1912. május 23-i budapesti választójogi tömegtüntetés („vérvörös csütörtök”) visszhangja a nemzetiségi munkás- és radikális sajtóban és mozgalomban	
A) 1912. máj. 24. A román munkássajtó vezércikk-felhívása az általános és titkos választójog megvalósításáért folyó közös küzdelemben való részvételre	551
B) 1912. máj. 30. A cseh-szláv szociáldemokrata munkáspárt végrehajtó bizottságának rokonszenv-nyilatkozata az 1912. május 23-i budapesti eseményekkel kapcsolatban	552
C) 1912. jún. 1. A magyarországi szerb munkássajtó vezércikke a „vérvörös csütörtök” (1912. máj. 23.) jelentőségéről	553
112. 1912. jún. Részlet Szende Pálnak a Huszadik Század-ban Jászi Oszkár „A nemzeti államok kialakulása és a nemzetiségi kérdés” című munkájáról közölt bírálatából	554
113. 1912. jún. 6. Minisztertanácsi elvi határozat a fiumei kormányzóhoz benyújtott és ezentúl benyújtandó horvát nyelvű beadványok visszautasítása tárgyában	560
114. Iratok a magyarországi szerb nemzeti-egyházi önkormányzat felüggesztéséről szóló 1912. júl. 11-i uralkodói rendelet tárgyában	
A) 1912. jún. 6. Lukács László miniszterelnök előterjesztése a minisztertanácsban a gör. kat. szerb nemzeti-egyházi kongresszusnak a szervezeti szabályzat létrehívása céljából történő összehívása tárgyában	561

- B) 1912. jún. 6. Lukács László miniszterelnök előterjesztése a minisztertanácsban a gör. kel. szerb pátriárkái javadalmak kormányfelügyelet alá vétele tárgyában 563
- C) 1912. júl. 11. Uralkodói rendelet a magyarországi gör. kel. szerb, nemzeti-egyházi önkormányzat felfüggesztéséről 564
- D) 1912. aug. 3. A magyar munkássajtó tudósítása a szerb nemzeti-egyházi önkormányzat felfüggesztése ellen tiltakozó újvidéki szerb radikális párti értekezlet lefolyásáról és határozatairól 565
- E) 1912. aug. 27. A magyarországi szerb pártok egységes vezetőségi ülésének felhívása a karlócai metropolia területén élő szerbséghez a szerb nemzeti-egyházi önkormányzat felfüggesztése elleni közös fellépés és akcióegység tárgyában 565
115. Maros-Torda vármegye törvényhatósági bizottságának határozata „a telepítés és parcellázás kérdéseinek a magyar nemzeti birtokpolitika szellemének megfelelő felkarolása és megoldása” ügyében
1912. szept. 6. Maros-Torda vármegye törvényhatósági bizottsága 1912. máj. 30-án tartott közgyűlése vonatkozó határozatának kivonatos jegyzőkönyvi közlése 567
116. 1912. okt. 1. A „Nova Borba” felhívása a balkáni háború kérdésével kapcsolatban a társországok népéhez 570
117. A magyar delegáció külügyi albizottságának 1912. évi délkelet-európai vitája
- A) 1912. nov. 19. Br. Láng Lajos felszólalása a monarchia délkelet-európai politikájának irányelveiről és gyakorlati törekvéseiről a külügyi albizottság jelentésének közösügyi bizottsági tárgyalásakor 571
- B) 1912. nov. 19. Bogdanović Lucian karlócai gör. kel. szerb, patriárka és gr. Pejacsevich Tivadar horvát-szlavon delegátus felszólalása a magyarországi szerbség és a társországok lakosságának a Balkán-kérdésben elfoglalt álláspontja és a monarchia külpolitikája iránti szolidaritás tárgyában a külügyi albizottság jelentésének közösügyi bizottsági tárgyalásakor 573
- C) 1912. nov. 22. Pap Géza, a közösügyi bizottság (magyar delegáció) négy egyesült albizottsága előadójának kérdése lovag Bilinski Leo közös pénzügyminiszterhez a bosznia-hercegovinai szász tagjainak monarchiaellenes nyilatkozata tárgyában 575
118. [1912. nov. 28.] Beszámoló a horvát-szerb koalíció küldötteinek budapesti értekezletéről 575
119. A nemzetiségi kérdés az 1913. évi költségvetés általános és közoktatásügyi vitájában
- A) 1912. nov. 29. Vajda Sándor román nemzetiségi képviselő felszólalása az 1913. évi költségvetés általános tárgyalásakor 578
- B) 1912. dec. 2. Gr. Pejacsevich Tivadar deklarációja a horvát-szlavon képviselők nevében az országgyűlési horvát nyelvhasználat jogáról és gr. Tisza István felszólalása e tárgyban az 1913. évi költségvetési vitában 581
- C) 1912. dec. 11. Juriga Nándor szlovák nemzetiségi képviselő felszólalása és Farkas Pál hozzászólása a Juriga-felszólaláshoz a vallás- és közoktatásügyi tárca 1913. évi általános költségvetési vitájában 583
120. Egykorú indítványok a román nemzetiségi pénzügyintézetek térhódításával kapcsolatos gazdasági és politikai akció kezdeményezése tárgyában
- A) 1913. jan. 12. Pákéi Sándor József, az Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) tiszteletbeli főtitkárának javaslatai Dózsa Andre Kolozs megyei alispán „EMKE legelőegylet létesítése tárgyában” benyújtott tervezetével kapcsolatban 586
- B) Iratok Zemplén vármegye törvényhatóságának a román nemzetiségi bankok működésének korlátozását célzó indítványa tárgyában
1. 1913. márc. 28. Szemere Géza, Zemplén vármegye törvényhatósági tagjának indítványa a magyar országgyűlés képviselőházához és a magyar kormányhoz a román nemzetiségi bankok működése tárgyában 588
2. 1913. márc. 28. Zemplén vármegye törvényhatósági bizottsága közgyűlésének átírata az egyes törvényhatóságokhoz Szemere Géza indítványa ügyében 589
3. 1913. márc. 28. Zemplén vármegye törvényhatósági bizottságának határozata Szemere Géza bizottsági tag indítványa tárgyában 590
4. 1913. máj. 19. Pozsony vármegye törvényhatósági bizottságának határozata a Szemere Géza-féle Zemplén vármegyei törvényhatósági átirat tárgyában 590
121. „Az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvényjavaslat” (a későbbi 1913:XIV. tc.) nemzetiségi képviselői ellenjavaslata és képviselőházi vitájának nemzetiségi fogadtatása
- A) 1913. jan. 22. Rudnyánszky György, a képviselőház jegyzője bejelentése Pop Cs. Istvánnak a nemzetiségi képviselők által benyújtott választójogi törvényjavaslat tárgyalását kérő indítványa ügyében 591
- B) 1913. jan. 22. Pop Cs. István és képviselőtársai törvényjavaslata az országgyűlési képviselők választásáról 592

- C) 1913. jan. 23. A magyar munkássajtó tudósítása a román nemzetiségi képviselők törvényjavaslatáról 599
- D) 1913. márc. 6. Pop Cs. István román nemzetiségi képviselő és gr. Tisza István vitája, Lukács László miniszterelnök felszólalása az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvényjavaslat általános tárgyalásakor 600
- E) 1913. márc. 7. Schuller Rezső erdélyi szász nemzetiségi képviselő felszólalása és vitája Pop Cs. István előző napi megállapításaival az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvényjavaslat általános tárgyalásakor 604
122. 1913. jan. 28. Gr. Tisza István sajtó-nyilatkozata „a román nacionalisták bizalmát bíró férfiakkal” folytatott tárgyalásairól 605
123. Iratok a Szlovák Nemzeti Pártnak a választójogi küzdelemmel („általános sztrájk”) és a nemzetiségi törvény végrehajtása követelésével kapcsolatos állásfoglalásai köréből
- A) Iratok az 1913. febr. 9-ére Modorba hirdetett szlovák nemzeti párti népgyűlés betiltásával kapcsolatban
1. 1913. febr. 5. Belügyminiszteri leirat Pozsony vármegye alispánjához a Zoch Sámuel által 1913. febr. 9-ére Modorba bejelentett népgyűlés tárgyában 606
2. 1913. febr. 8. Petőcz Jenő, Pozsony megye alispánjának véghatározata a Zoch Sámuel által 1913. febr. 9-ére Modorba hirdetett népgyűlés végleges betiltása ügyében 606
- B) 1913. febr. 11. A „Népszava” cikke a Szlovák Nemzeti Párt egyes politikusainak az „általános sztrájk” kérdésével kapcsolatos állásfoglalásáról 607
- C) 1913. febr. 13. Juriga Nándor vármegyei bizottsági tag indítványai Pozsony megye törvényhatóságához a Lukács-kormány iránti bizalmatlanság, illetve az 1868. évi nemzetiségi törvény (1868:XLIV. tc.) végrehajtása ügyében, 1–2 608
124. 1913. febr. 16. Az 1913. február 16-i újvidéki szerb–magyar (radikális–függetlenségi–szociáldemokrata) népgyűlés határozata a választójogi küzdelem tárgyában 609
125. 1913. febr. 18. Gr. Apponyi Albert beszéde a Magyar Társadalomtudományi Egyesületnek a nemzetiségi kérdéstről tartott értekezletén 610
126. Az állami, községi és hitfelekezeti népiskolai tanítók illetményei, valamint az óvónői illetmények rendezéséről, a nem állami óvodák jogviszonyairól, s a községi és hitfelekezeti óvónők illetményei rendezéséről szóló törvényjavaslatok képviselőházi vitája
- A) 1913. márc. 3. Siegescu József előadó előterjesztése „az állami, valamint a községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanítók illetményeinek rendezéséről szóló törvényjavaslatok” általános tárgyalásakor 612
- B) 1913. márc. 3. Damian Vazul román nemzetiségi képviselő felszólalása és határozati javaslata „az állami, valamint a községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanítók illetményeinek rendezéséről szóló törvényjavaslatok” általános tárgyalásakor 613
127. A nemzetiségi választójogi ellenzék szervezkedése és az általános sztrájk meghíúsulása következményeinek szlovák munkásmozgalmi irataiból
- A) 1913. márc. 6. A szociáldemokrata párt pozsonyi szlovák végrehajtó bizottságának felhívása a szlovák dolgozó néphez az „általános sztrájk” ügyében 615
- B) 1913. márc. 16. Az 1913. márc. 16-án Pozsonyban tartott szlovák nemzeti párti és szlovák szociáldemokrata közös népgyűlés választójogi határozati javaslata 617
- C) 1913. márc. 27. Kivonat Anton Némec birodalmi gyűlési cseh szociáldemokrata képviselőnek a magyarországi általános sztrájk visszavonásának indokairól szóló cikkéből, a magyarországi szlovák munkássajtó kommentárjával 617
128. Hornyánszky Gyula támadó cikke Louis Eisenmann, a „francia Scotus Viator” ellen a Tisza István-féle Magyar Figyelő-ben és Eisenmann válasza ugyanott Hornyánszky támadására
- A) 1913. márc. 16. Hornyánszky Gyula egyetemi tanár támadó cikke Louis Eisenmannnak a Sorbonne „magyar” tanszékére Kont Ignác utódjául való kinevezése ellen, annak a párizsi „La Revue du Mois” című folyóiratban „Magyarország és a szlávok” címmel közölt előadása miatt 621
- B) 1913. ápr. 16. Eisenmann Louis dijoni tanár válasza a Sorbonne magyar tanszékére történt kinevezése kapcsán Hornyánszky Gyula cikkére 623
129. 1913. márc. 24. A budapesti szerb egyetemi ifjúság kétnapos itteni értekezletének határozata 623
130. Részletek „a nemzetiségi kérdés megoldása tárgyában” kiadott 1913. évi magyar röpiratokból, 1 melléklettel
- A) 1913. ápr. Részlet Kenéz Béla „Javaslatok a nemzetiségi kérdés megoldására” című röpiratából 624
- B) [1913. ápr. ?] Részlet dr. Horváth Emil „A választójogi reform és Erdély” című röpiratából 626
- C) 1913. máj. 5. Részlet gr. Bethlen Istvánnak az Országos Magyar Gazdasági Egyesület (OMGE) közgazdasági szakosztálya 1913. máj. 5-i ülésén elhangzott előadásából 627

- Melléklet: 1913. nov. 28. Teleszky János pénzügyminiszter előterjesztése a minisztertanácsban az erdélyi középirtokosság gazdasági felemelését célzó segélyakció tárgyában 630
131. Iratok a magyarországi kivándoroltak ügyével foglalkozó 1913. évi kormányhatározatok és intézkedések köréből
- A) 1913. máj. 1. Belügyminiszteri körrendelet (72.503/XI – 913. sz.) a megyei és városi törvényhatóságokhoz a „Vereinigte Österreichische Schiffahrts Actiengesellschaft, vormals Austro-Americana & Fratelli Cosulich” gőzhajótársaság részére kivándorlók szállítására adott engedély tárgyában 632
- B) 1913. jún. 3. Miniszterelnökségi feljegyzés a Horvát–Szlavonországból az Egyesült Államokba irányuló kivándorlás ügyében a miniszterelnökség és a belügyminisztérium között folytatott tárgyalásokról 633
- C) 1913. okt. 29. Miniszterelnökségi átirat-fogalmazvány a belügyminiszterhez a horvát-szlavonországi kivándorlás és az ez ügyben még 1909. dec. 7-én tartott értekezlet tárgyában, Tisza István miniszterelnök megjegyzéseivel 635
- D) 1913. nov. 7. Br. Hazai Samu honvédelmi miniszter minisztertanácsi előterjesztése az „Északamerikai Egyesült Államokkal 1870-ben a kivándorló egyének állampolgárságának szabályozása tárgyában kötött szerződés kiterjesztése illetve felmondása” tárgyában 636
132. A hajdúdorogi görögkatolikus püspökség felállításáról szóló törvénycikk (1913:XXXV. tc.) országgyűlési vitája és irományai
- A) 1913. máj. 5. A hajdúdorogi gör. kat. püspökség felállításáról szóló törvényjavaslat és indokolása, 1 melléklettel
1. 1913. máj. 5. A hajdúdorogi gör. kat. püspökség felállításáról szóló törvényjavaslat 639
2. 1913. máj. 5. A hajdúdorogi görög katolikus püspökségről szóló törvényjavaslat indokolása 640
- Melléklet: 1913. máj. 29. A közoktatásügyi bizottság jelentése a beterjesztett törvényjavaslat tárgyában 641
- B) 1913. jún. 14. Pop Cs. István román nemzetiségi képviselő felszólalása és Jankovich Béla vallás- és közoktatásügyi miniszter válasza a hajdúdorogi gör. kat. püspökségről szóló törvényjavaslat képviselőházi általános vitájában 641
- C) 1913. jún. 20. A „hajdúdorogi gör. kat. magyar püspökség” felállításáról szóló törvényjavaslat főrendiházi vitája: Szabó Jenő munkapárti főrendiházi tag, Várady Lipót Árpád győri róm. kat. püspök, Hosszu Vazul lugosi román gör. kat. püspök, Csernoch János esztergomi érsek, hercegprímás, Jankovich Béla vallás- és közoktatásügyi miniszter, valamint gr. Tisza István miniszterelnök felszólalása a gör. kat. püspökségről szóló törvényjavaslat főrendiházi tárgyalásakor 643
133. Iratok a horvát-szlavonországi rendkívüli állapot megszűnésével és az alkotmányosság helyreállításával kapcsolatban
- A) 1913. máj. 5–6. Josipovich Géza horvát-szlavon-dalmátországi miniszter bejelentése a minisztertanácsban a társországok „belügyi önkormányzata rendkívüli szükségletéről szóló törvényjavaslat” horvát-szlavon-dalmát országgyűlési tárgyalása ügyében teendő uralkodói felterjesztése tárgyában 648
- B) 1913. júl. 19. Gr. Tisza István miniszterelnök minisztertanácsi előterjesztése Cuvaj Ede horvát-szlavon-dalmátországi bán felmentése és Skerlecz Iván horvát-szlavonországi királyi biztossá váló kinevezése tárgyában 649
- C) 1913. dec. 6. A horvát-szlavonországi szociáldemokrata párt főbizottságának felhívása a társországok népéhez 650
- D) 1913. dec. 20. Gr. Pejacsevich Tivadar horvát-szlavon-dalmát miniszter előterjesztése a minisztertanácsban a horvát-szlavon országgyűlés egybehívása tárgyában 653
134. Iratok az annektált tartományok „alkotmányos önkormányzata” bevezetését akadályozó helyi közigazgatási, közgazdasági és nyelvi problémák vizsgálatához
- A) 1913. jún. 2. Törvényjavaslat az uralkodó szuverén jogainak Bosznia és Hercegovinára való kiterjesztéséről, indokollással 653
- B) 1913. aug. 5. Vargha Gyula, a Julián-Egyesület igazgatósági tagjának felterjesztése gr. Tisza István miniszterelnökhöz Misics Áljós mosztári róm. kat. püspök bizalmas állami támogatása tárgyában 656
- C) 1913. dec. 5. Minisztertanácsi határozatok „a hivatalos és a tanítási nyelv szabályozásáról” szóló bosznia-hercegovinai törvényjavaslat, illetve az ottani vasúthálózat kiegészítéséről szóló magyar törvényjavaslat életbeléptetése tárgyában, A–B 657
- D) 1913. dec. 30. A bosznia-hercegovinai tartománygyűlés nyelvkérdés-vitája és a Džamonja-féle határozati javaslat 659
- E) 1914. jan. 6. Miniszterelnökségi fogalmazvány-tervezet Thallóczy Lajos közös pénzügyminisztériumi osztályfőnökhöz a bosznia-hercegovinai tartománygyűlésen az iskolai nyelvtanítás tárgyában Džamonja bosnyák tartománygyűlési képviselő részéről előterjesztett javaslat ügyében 662
- F) 1914. jan. 21. Thallóczy Lajos közös pénzügyminiszteri osztályfőnök válaszelevele gr. Tisza István miniszterelnökhöz a bosznia-hercegovinai tartománygyűlésen elhangzott Džamonja-féle határozati javaslat tárgyában 663

Rövidítések	665
Névmutató	667
Tárgymutató	689

Tankönyvkiadó Vállalat

A kiadásért felelős: dr. Vágvölgyi Tibor igazgató

Felelős szerkesztő: dr. Almásy János

Műszaki vezető: Hámori József

Műszaki szerkesztő: Hentz Iván

A kézirat nyomdába érkezett: 1970. január. Megjelent: 1971. május

Példányszám: 500 Terjedelem: 74 (A/5) ív

Készült monoszedeőről, íves magasnyomással, az 5601 -59 és az MSZ 5602-55 szabvány szerint

Raktári szám: 5003/V. TA-1470-K-7074

71/1568. Franklin Nyomda, Budapest, Felelős vezető: Vértés Ferenc igazgató.